

บทที่ 3

ภูมิหลังวรรณกรรม และบริบททางสังคมและประวัติศาสตร์

จากบทที่ 2 ซึ่งกล่าวถึงความเป็นมาของชนชั้นชาмуไรและคตินิยมชาмуไรหรือบุมิโด ทำให้เข้าใจถึงสถานะและวิถีปฏิบัติของตัวละครเอกรวมถึงตัวละครอื่น ๆ ในเรื่องที่เป็นชาмуไร ในบทนี้จะได้กล่าวถึงการศึกษาภูมิหลังวรรณกรรม ที่ประกอบด้วยชีวประวัติของมุชะมิตัวจริงในประวัติศาสตร์และผู้ประพันธ์กับการสร้างสรรค์วรรณกรรม เพื่อให้ทราบถึงเรื่องราวของมุชะมิซึ่งเป็นที่มาของนวนิยาย และรายละเอียดของผู้ประพันธ์ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมชิ้นนี้ นอกจากนี้ยังมีการพิจารณาถึงบริบททางสังคมและประวัติศาสตร์ในสมัยโชกุนโทะกุงะวะ อันเป็นสมัยที่ปรากฏใน นวนิยาย ในฐานะที่เป็นสังคมศักดินาสวามิภักดิ์และเป็นสมัยที่โชกุนมีนโยบายปกครองประเทศแตกต่างไปจากการปกครองของรัฐบาลทหารที่ผ่านมา ทั้งนี้ เพื่อพิจารณาถึงอิทธิพลของสังคมและประวัติศาสตร์ที่มีผลต่อการกำหนดองค์ประกอบของนวนิยาย ในฐานะที่เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ โดยจะพิจารณาถึงวิธีการที่ผู้ประพันธ์เลือกสรรข้อมูลจริงทางสังคมและประวัติศาสตร์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นมาผสมผสานกับกลวิธีการประพันธ์จนเกิดเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์

3.1 ภูมิหลังวรรณกรรม

มุชะมิ เป็นวรรณกรรมที่กล่าวถึงเรื่องราวของ *มิยะโมะโตะ มุชะมิ* ยอดชาмуไรผู้มีตัวตนจริงทางประวัติศาสตร์ ที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของ *โยะมิกะวะ เฮะอิจิ* นักประพันธ์ผู้มีชื่อเสียงในการแต่งนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่น ดังนั้น การศึกษาชีวประวัติของมิยะโมะโตะ มุชะมิ ในประวัติศาสตร์ และชีวประวัติของผู้ประพันธ์กับการสร้างสรรค์วรรณกรรม ซึ่งถือว่าเป็นภูมิหลังของวรรณกรรม จึงเป็นปัจจัยสำคัญประการแรกสำหรับการวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องนี้ในฐานะที่เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.1.1 มียะโมะโตะ มุซะมิ (宮本 武蔵 ค.ศ. 1584-1645) กับตำนาน “ยอดซามูไร”¹

มียะโมะโตะ มุซะมิ เป็นซามูไรพเนจร นักดาบ และครูสอนเพลงดาบที่มีชื่อเสียงที่สุดในคริสต์ศตวรรษที่ 17 หรือต้นสมัยเอโดะ อันเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างการสิ้นสุดสงครามระหว่างโดเมียวจากแคว้นต่าง ๆ และเริ่มเข้าสู่บรรยากาศแห่งความสงบสุขของสมัยเอโดะ มุซะมิเป็นผู้ที่มีตัวตนจริงทางประวัติศาสตร์ ชาวญี่ปุ่นในสมัยของมุซะมิเองหรือแม้แต่ชาวญี่ปุ่นในปัจจุบันต่างรู้จักมุซะมิเป็นอย่างดี จากตำนานที่เล่าสืบต่อกันมาเกี่ยวกับความเป็นยอดนักดาบของมุซะมิ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และโดยเฉพาะจากนวนิยายของ โยะมิกะวะ เอะอิจิ ที่นำเรื่องราวของ มุซะมิมาแต่งทำให้ชื่อเสียงของมุซะมียิ่งเป็นที่รู้จักกันมากขึ้น ไม่เฉพาะชาวญี่ปุ่นเท่านั้น แต่มุซะมิได้กลายเป็นที่รู้จักไปทั่วโลก

มียะโมะโตะ มุซะมิ มีชื่อเต็มว่า ชินเม็ง มียะโมะโตะ มุซะมิ โนะ คะมิ ฟุจิวะระ โนะ เก็นฉิน (新免 宮元 武蔵 政名 藤原 玄信) เกิดในหมู่บ้านมียะโมะโตะ² จังหวัดมิมะซะกะ³ แถบ โยะมิโนะ (吉野) ในปี ค.ศ. 1584 คำว่า “มุซะมิ” เป็นชื่อของพื้นที่ทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของโตเกียว และคำว่า “โนะ คะมิ” หมายถึง บุคคลผู้สูงส่งแห่งยุค ส่วนคำว่า “ฟุจิวะระ” เป็นชื่อ

¹ ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของมุซะมิได้มาจากการสรุปข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

C.E. West and F.W. Seal, “*Miyamoto Musashi*,” 2003. [Online] Available from:

<http://samurai-archives.com/musashi.html> [25 January, 2005.]

Thomas A. Stanley and R.T.A. Irving, “*Miyamoto Musashi*,” 2000. [Online] Available from:

<http://hkuhist2.hku.hk/nakasendo/miyamoto.htm> [25 January, 2005.]

G. Cameron Hurst III, “*The Real Musashi*,” 2001. [Online] Available from:

http://ejmas.com/jalt/jaltart_Hurst_0101.htm [25 January, 2005.]

Eric Scott, “*Musashi’s Pretty Correct History*,” [Online] Available from:

http://www.musashiusa.org/pages_F/History.htm [25 January, 2005.]

“*Miyamoto Musashi*,” [Online] Available from: [http://www.harenet.ne.jp/ohara/musashi\(E\).htm](http://www.harenet.ne.jp/ohara/musashi(E).htm) [25 January, 2005.]

Bryan Fullerton, “*Concerning the Life of Miyamoto Musashi*,” 1996. [Online] Available from:

http://www.japan-101.com/history/miyamoto_musashi.htm [25 January, 2005.]

² โอะซะระ (大原) ในปัจจุบัน.

³ โอะกะยะมะ (岡野山) ในปัจจุบัน.

ของตระกูลขุนนางที่มีอำนาจสูงสุดในสมัยเอโดะ แต่วัยเด็กมุซะชิมีชื่อว่า ซินเม็ง ทะกะไต (新免 武蔵)⁴

บรรพบุรุษของมุซะชิ เป็นสาขาของตระกูลฮะริมะที่มีอำนาจในเกาะคิวชู ซึ่งเป็นเกาะทางภาคใต้ของญี่ปุ่น ปู่ของมุซะชิคือ ฮะระตะ โคมัง (平田 備前) เคยเป็นทหารรับใช้ของ ซินเม็ง อิงะ โนะ คะมิ ซุตะเดมิเงะ ขุนนางแห่งปราสาททะเคะยะมะ ฮะระตะ โคมังเป็นที่โปรดปรานของเจ้านายมาก ถึงขนาดได้แต่งงานกับบุตรสาวของเจ้านาย ส่วนพ่อของมุซะชิ มีชื่อว่า ซินเม็ง มุชิชะอิ (新免 無二 斎) เป็นผู้มีความสามารถในด้าน จิตเตะ (十手) หรือการใช้กระบองสั้น (short truncheon) และเป็นนักดาบที่มีความสามารถถึงขนาดได้รับการสรรเสริญจากโชกุน อะมิกะงะ โยะมิอะกิ

มุซะชิต้องใช้ชีวิตในวัยเด็กอย่างเรียบง่าย เนื่องจาก โอะมะซะ ซึ่งเป็นแม่แท้ ๆ เสียชีวิตหลังจากที่ได้ให้กำเนิดมุซะชิ เมื่อมุชิชะอิพ่อของเขาแต่งงานใหม่ มุซะชิจึงได้รับการเลี้ยงดูจาก โยะมิโกะ แม่เลี้ยง ที่ได้ดูแลมุซะชิเหมือนเป็นลูกแท้ ๆ แต่ต่อมาไม่นาน พ่อและแม่เลี้ยงของเขาก็ได้หย่าร้างกัน ขณะที่มุซะชิยังเด็ก โยะมิโกะกลับไปอยู่บ้านเดิมที่จังหวัดฮะริมะ ซึ่งอยู่ใกล้กับชายแดนมิยะซะกะ และได้นำมุซะชิไปอยู่ด้วยพร้อมกับพี่สาวของมุซะชิคือ โอะกิน (お 吟) ทั้งสองพี่น้องจึงได้รับการเลี้ยงดูจากแม่เลี้ยงที่ฮะริมะ อย่างไรก็ตาม มุซะชิมีโอกาสกลับไปเยี่ยมพ่อเป็นระยะ ๆ เนื่องจากระยะทางระหว่างบ้านของแม่กับพ่อของเขาอยู่ไม่ไกลกันนัก ระยะทางเพียง 50 กิโลเมตร มุซะชิจึงสามารถเดินทางไปมาได้สะดวก และในระหว่างนี้เอง มุชิชะอิได้มีโอกาสสอนวิชาการฟันดาบ และจิตเตะ (十手) ให้แก่มุซะชิ ทว่าสิ่งที่มุชิชะอิมอบให้แก่มุซะชิมีเพียงแค่ว่าทักษะในการต่อสู้เท่านั้น แต่เขาไม่ได้มอบความรักที่พ่อพึงมีต่อลูกแต่อย่างใด มุชิชะอิอบรมเลี้ยงดูมุซะชิด้วยความแข็งแกร่ง รุนแรง ในครั้งสุดท้ายที่มุซะชิได้มีโอกาสพบพ่อของเขานั้น ทั้งสองมีปากเสียงกันจนมุซะชิหนีกลับไปยังบ้านของแม่ และไม่กลับมาหาพ่อของเขาอีกเลย จากนั้นไม่นานมุชิชะอิได้เสียชีวิต ขณะนั้นมุซะชิมีอายุเพียง 7 ขวบเท่านั้น⁵ เมื่อแม่เลี้ยงเสียชีวิต มุซะชิจึง

⁴ ในบางหลักฐานชื่อว่า เบ็น โนะ ซุตะ

⁵ แม้ว่าหลายคนคิดว่ามุชิชะอิได้เสียชีวิตไปขณะที่มุซะชิมีอายุเพียง 6 ขวบ (7 ขวบ) แต่มีความเป็นไปได้ว่า มุชิชะอิ ได้ละทิ้งหมู่บ้านและเดินทางไปคิวชู บุงโงะ และนะกะทซุ ที่ซึ่งมุชิชะอิได้สร้างความสัมพันธ์กับตระกูล คุระตะ และโอะโตะกะวะ ในฐานะที่เป็นครูสอนวิชาดาบ และได้เสียชีวิตลงในปี ค.ศ. 1607 ซึ่งถ้าหากว่าพ่อของมุซะชิอายุยืนถึงขนาดนี้ ก็อาจใช้อธิบายเหตุผลได้ว่าเหตุใดมุซะชิจึงเรียนวิชาดาบได้ก้าวหน้ากว่าเด็กคนอื่น ๆ เนื่องจากไม่มีข้อมูลอ้างอิงได้ว่าผู้ใดเป็นอาจารย์ของมุซะชิ มีเพียงข้อมูลที่มุซะชิบันทึกเรื่องราวของตนเองซึ่งกล่าวว่า เขาได้ฆ่าคู่ต่อสู้ตายในการประลองครั้งแรกเมื่ออายุเพียงแค่ 13 ปี (G. Cameron Hurst III, "The Real Musashi," 2001. [Online] Available from: http://ejmas.com/jatv_jaltart_Hurst0101.htm)

ถูกทิ้งให้อยู่ในความดูแลของลุงพี่ชายของแม่ซึ่งบวชเป็นพระ มุซุเนมิในวัยเด็กมีความแข็งแรง ร่างกายใหญ่โตเกินอายุ และมากกว่าเด็กคนอื่น ๆ ในวัยเดียวกัน

มุซุเนมิได้ประลองฝีมือเป็นครั้งแรกเมื่ออายุ 13 ปี กับคู่ต่อสู้ที่เป็นนักดาบชื่อ *อะริมะ คิเฮะอิ* (有馬喜兵衛) และประลองกับ *ทะคะดะมิมะ อะกิยามะ* จากจังหวัดทะมะจิเมะ เมื่ออายุ 16 ปี ซึ่ง มุซุเนมิเป็นฝ่ายมีชัยทั้งสองครั้ง หลังจากปี ค.ศ. 1600 มุซุเนมิเดินทางไปเกียวโต ได้ต่อสู้ประลอง ฝีมือหลายครั้ง แต่ที่สำคัญมี 3 ครั้ง คือ การต่อสู้กับศิษย์ *สำนักโยะมิโอะกะ* (吉岡道場) สำนักดาบที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้น⁶ กับ *อินเอะอิ (胤栄)* สมภารของวัดโฮโตะอิน (宝蔵院) ซึ่งเป็น ผู้เชี่ยวชาญในการใช้ทวนเป็นอาวุธ และครั้งสำคัญคือการดวลฝีมือซึ่งเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1612 เมื่อ มุซุเนมิมีอายุ 29 ปี ระหว่างมุซุเนมิกับ *ซะซะกิ โคะจิโร* (佐々木小次郎) ดาบผู้มีชื่อเสียงที่สุดคน หนึ่งแห่งยุค เป็นครูสอนดาบให้แก่ *โฮะไซกะวะ ทะคะโอะกิ* ขุนนางแห่ง *คุโรดะ* ในแคว้นบิเซ็น การ ประลองครั้งนี้ เกิดขึ้นที่เกาะเล็ก ๆ ในหมู่เกาะที่ตั้งอยู่ระหว่างตอนเหนือของเกาะคิวชู และทาง ตะวันตกของเกาะฮนชู มุซุเนมิเป็นฝ่ายมีชัยในการต่อสู้ทั้งสามครั้ง โดยเฉพาะในการต่อสู้กับซะ ซะกิ โคะจิโร ถือเป็นครั้งที่สำคัญที่สุด เนื่องจากเมื่อมุซุเนมิสามารถเอาชนะโคะจิโรได้แล้ว ชื่อเสียง ของเขาก็เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปในฐานะนักดาบแห่งยุค ในหนังสือ *คัมภีร์แห่งห้วงทั้งห้า* (五輪の書 หรือ *The Book of Five Rings*) มุซุเนมิกล่าวถึงประวัติการต่อสู้ของตัวเองว่า ในชีวิตของเขามีการ ต่อสู้ประลองฝีมือถึง 60 ครั้ง แต่เขาไม่เคยพ่ายแพ้เลยแม้แต่ครั้งเดียว

มุซุเนมิเป็นเช่นเดียวกับซามูไรหนุ่มทั่วไป ที่อยู่ในช่วงคาบเกี่ยวระหว่างสมัยที่สงครามเริ่มจะ สิ้นสุด และเริ่มเข้าสู่สมัยแห่งความสงบสุขในสมัยเอโดะ มุซุเนมิและซามูไรอื่น ๆ ไม่ได้เตรียมตัว สำหรับสงครามที่ยุติลง มุซุเนมิเป็นเด็กหนุ่มที่ยังต้องการเรียนรู้ทักษะการต่อสู้ซึ่งจำเป็นสำหรับการ อยู่รอด และเป็นสิ่งที่แพร่หลายไปทั่วศตวรรษแห่งการทำสงคราม อันเป็นช่วงก่อนความสงบสุขใน สมัยเอโดะ ไม่ว่าจะเป็นการต่อสู้ ศิลปะการฟันดาบ หรือจิตใจที่แข็งแกร่ง สิ่งเหล่านี้ล้วนสำคัญใน สังคมก่อนสมัยเอโดะ เช่นเดียวกับซามูไรหลายคนในยุคของเขา มุซุเนมิไม่ได้รับการจ้างเข้ารับ ราชการในช่วงสมัยแห่งความสงบสุข แต่อย่างไรก็ตามเขาก็ไม่ต้องการที่จะทำอาชีพอื่นนอกจาก การเป็นซามูไร ซึ่งต่างจาก *โรนิน* (浪人)⁷ คนอื่น ๆ ที่กลายเป็นนักเลงสร้างปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ

[25 January, 2005.])

⁶ ผู้ก่อตั้งสำนักคือ *โยะมิโอะกะ เก็มโป* ได้เคยประลองฝีมือกับมุชิซุเออิฟุของมุซุเนมิ และมุชิซุเออิเป็น ฝ่ายชนะในการประลอง.

⁷ “โรนิน” มีความหมายตามตัวอักษรว่า “คนหลักลอย, คนจร” (floating man) ในระยะแรก คำว่า โรนินใช้สำหรับเรียก “คนพเนจรทั่วไป” แต่ต่อมากลับใช้เรียก “ซามูไรที่ไม่มีเจ้านาย” (masterless samurai) ในช่วงสมัยเอโดะ ในสมัยแห่งการรบพุ่งกันระหว่างเจ้าผู้ครองแคว้น เนื่องจากมีสงครามเกิดขึ้นบ่อยครั้ง เหล่า

แต่มุซุเนชิกลับเลือกเดินทางตามวิถีแห่งดาบ วิถีทางของมุซุเนชิจึงสวนทางกับนโยบายของโชกุน โทะกุงะวะ อิเอะยะซุที่ต้องการยุติความวุ่นวายในสังคม มุซุเนชิเดินทางไปทั่วญี่ปุ่น โดยมักจะใช้เส้นทางนะกะเส็นโด (中山道) การต่อสู้ของมุซุเนชิกับคู่ต่อสู้ต่าง ๆ เป็นการสร้างความไม่พอใจให้กับผู้ปกครองที่ต้องการรักษาความสงบให้เกิดขึ้นในบ้านเมือง จากกฎที่ห้ามการต่อสู้กันตามท้องถนน ดังเช่น การต่อสู้กับสำนักโยะมิโอะกะ และพระจากวัดโฮโตะอิน ซึ่งมีผลให้ผู้คนล้มตายจากฝีมือของมุซุเนชิเป็นจำนวนมาก

มุซุเนชิ มีโอกาสได้เห็นการต่อสู้ในสงครามครั้งสำคัญอีก 3 ครั้ง ซึ่งเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1600 ทั้งหมด ขณะที่มุซุเนชิมีอายุได้ 17 ปี คือ สงคราม ฟุชิมิ จิฟู และเซะกิงะฮะระ (関ヶ原) ซึ่งอยู่ในชีวิตช่วงที่สองของมุซุเนชิ กินระยะเวลาประมาณ 16 ปี เป็นชีวิตแห่งการฝึกฝนวิชาดาบและการประลองฝีมือกับนักดาบจากหลายสำนัก จนมาสิ้นสุดเมื่อ ค.ศ. 1615 เมื่อมุซุเนชิเข้าร่วมในสงครามกับกบฏโอะซากา (The Battle of Osaka Castle) ซึ่งเป็นฝ่ายตรงข้ามกับฝ่ายโทะกุงะวะ และฝ่ายโอะซากากาเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ ขณะนั้นมุซุเนชิมีอายุได้ 32 ปี จากนั้น ในปี ค.ศ. 1638 คาดว่ามุซุเนชิอาจเข้าร่วมในการสังหารหมู่เพื่อปราบ กบฏชิมะบะระ (Shimabara Rebellion) แต่ครั้งนี้มุซุเนชิเข้าร่วมกับฝ่ายของโทะกุงะวะ

ชีวิตในช่วงที่สามของมุซุเนชิ คือ 20 ปีหลังจากการต่อสู้กับซะซะกิ โคะจิโร จนถึงช่วงอายุ 50 ปี ซึ่งเป็นชีวิตแห่งการร่อนเร่พเนจรอีกครั้ง แต่ในช่วงเวลานี้ มุซุเนชิไม่ได้มีการประลองฝีมือกับผู้ใด แม้มีการต่อสู้เกิดขึ้นบ้าง แต่ชีวิตโดยส่วนใหญ่ในช่วงนี้ เขาอุทิศเวลาให้กับการฝึกฝนวิชาดาบ สอนดาบให้แก่ศิษย์ และพยายามอย่างยิ่งที่จะค้นหาถึงความหมายอันลึกลับของศิลปะการต่อสู้ เชื่อกันว่า สิ่งที่มุซุเนชิค้นพบนี้ได้อธิบายอยู่ในหนังสือ คัมภีร์แห่งท่วงท่าทั้งห้า ของเขา มุซุเนชิน่าจะ ได้ศึกษาเกี่ยวกับพุทธศาสนานิกายเซ็นและกลายเป็นผู้มีความสามารถในศิลปะที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น การวาดภาพ การเขียนประดิษฐ์ตัวอักษร การแต่งกลอน ชีวิตในช่วงเวลานี้ของมุซุเนชิถือว่าเป็นช่วงที่เขาสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้มากที่สุดในชีวิต

ชีวิตของมุซุเนชิในช่วงปี ค.ศ. 1600-1640 (ช่วงอายุ 16-56 ปี) ที่กล่าวถึงมาแล้วได้กลายเป็นตำนาน เมื่อมีอายุ 57 ปี ในปี ค.ศ. 1640 มุซุเนชิเข้ารับราชการโดยมีตำแหน่งเป็นครู

โรนินจึงสามารถหาเจ้านายใหม่ได้ไม่ยากนัก แต่เมื่อเข้าสู่สมัยแห่งความสงบสุขหลังสิ้นสุดสงครามเซะกิงะฮะระ ทำให้เกิดสถานการณ์ที่ยากลำบากสำหรับพวกโรนินอย่างรวดเร็ว โรนินส่วนใหญ่ยังคงยากจนและจำเป็นต้องหันมาประกอบอาชีพอื่นเพื่อยังชีพโดยการเป็นพ่อค้า หรือครูสอนหนังสือ นอกจากนี้ ในปัจจุบันญี่ปุ่นยังใช้คำว่า โรนินเรียก “ผู้ที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยของรัฐ (เอ็นทรานซ์) ไม่ได้” อีกด้วย (Online dictionary of history and traditions, “Ronin,” 2004. [Online] Available from:

<http://www.docoja.com:8080/search/search?dbname=histg&sword=ronin> [3 May, 2005.])

ดาบ ใช้ชีวิตลงหลักปักฐานในคุมะโมะโตะ (熊本) ซึ่งเป็นเมืองปราสาทที่ใหญ่เมืองหนึ่งในเกาะคิวชู ที่นี่ มุซุเมะเป็นหัวหน้าผู้สอนวิชาดาบให้แก่โดเมียวตระกูลโฮะโตะกะวะ (細川) ตระกูลโฮะโตะกะวะเป็นผู้รับใช้ของตระกูลโทะกุงะวะและได้ร่วมต่อสู้ในสงครามเซะกิงะสะระกับโทะกุงะวะด้วย ที่ตั้งของปราสาทตระกูลนี้มีขนาดใหญ่ และมีบทบาทที่สำคัญในการเฝ้าควบคุมดูแลโดเมียวในแคว้นโทะมะไม่ให้ออกบฏต่อรัฐบาลของโชกุน ดังนั้น ตระกูลโฮะโตะกะวะจึงต้องให้ความสำคัญกับการฝึกฝนทักษะในการรบของกองทหาร มุซุเมะจึงมีความหมายต่อตระกูลนี้เป็นอย่างมาก แต่ไม่นานหลังจากนั้น มุซุเมะต้องเผชิญกับการสูญเสียครั้งใหญ่เนื่องจากเจ้านายคือ โฮะโตะกะวะ ทะตะโตะมิ (細川忠利) ได้เสียชีวิตลง ประเทศญี่ปุ่นได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากหลังจากการเสียชีวิตของทะตะโตะมิ สงครามที่ต่อเนื่องในสมัยมุซุเมะยังเด็กนั้นไม่มีอีกต่อไป

หลังการจากไปของทะตะโตะมิ มุซุเมะดิศุลายจะท้อแท้กับเรื่องราวทางโลก และหันมาอุทิศเวลาให้กับศิลปะวัฒนธรรม มุซุเมะได้ย้ายไปใช้ชีวิตอันเรียบง่ายสงบที่จังหวัดฮิโงะ (庇護) อาศัยอยู่อย่างสันโดษในถ้ำเล็ก ๆ ใกล้ภูเขา ที่นี่เขาได้สร้างสรรคงานเขียนขึ้นมาในชื่อ คัมภีร์แห่งห้วงทั้งห้า ซึ่งเป็นคัมภีร์เกี่ยวกับวิถีแห่งดาบของเขาเอง ซึ่งเขาได้สืบทอดคัมภีร์ดังกล่าวให้กับลูกศิษย์ที่ชื่อ เทะระโอะ โนะบุโยะกิ และได้รับการสืบทอดต่อมาในฐานะความลับของสำนัก ซึ่งมีผู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ในจำนวนที่จำกัด และเมื่อเขียนหนังสือดังกล่าวเสร็จในปี ค.ศ. 1645 มุซุเมะก็ได้เสียชีวิตลงในปีเดียวกันนั่นเอง มุซุเมะยังอุทิศเวลาส่วนใหญ่ในช่วงชีวิตแห่งการถือสันโดษนี้ให้กับบทกวี การวาดภาพ การเขียนประดิษฐ์อักษร และการชงชา ทำให้มุซุเมะเป็นที่รู้จักในฐานะศิลปินที่มีชื่อเสียงอีกด้วยนอกเหนือจากความสามารถในการเป็นนักดาบ จึงมีผลงานของมุซุเมะติดกทอดมาให้เห็นในปัจจุบัน เช่น ภาพวาดของตัวเอง หรือภาพภูมิประเทศ รวมทั้งงานแกะสลักรูปพระโพธิสัตว์ เนื่องจากมุซุเมะเป็นผู้ที่ฝึกฝนทางด้านเซ็น คำสอนของเซ็นจึงมีผลต่อเขาทั้งในศิลปะการวาดภาพ รวมถึงศิลปะการฟันดาบ

3.1.2 โยะมิกะวะ เอะอิจิ (吉川英治 ค.ศ. 1892-1972) กับการสร้างสรรค์วรรณกรรม

โยะมิกะวะ เอะอิจิ เป็นนามปากกาของ โยะมิกะวะ ฮิเดะทซุงุ (吉川英次) นักประพันธ์ผู้มีความสามารถในการแต่งนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ เกิดเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม ค.ศ. 1892 ในเขตคะนะกะวะ (金川) ซึ่งปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดโยะโกะสะมะ (横浜) บิดาของเอะอิจิเป็นอดีตชาวมุไรที่ผันตัวมาเป็นนักธุรกิจแต่ประสบความล้มเหลว ทำให้เขาต้องออกจากโรงเรียนมาทำงานตั้งแต่อายุเพียง 11 ปี และได้ทำงานในหลากหลายอาชีพ โดยรับจ้างเป็นกรรมกรในอุตสาหกรรมที่โยะโกะสะมะซึ่งได้เกิดอุบัติเหตุในการทำงานจนแทบเอาชีวิตไม่รอด จากนั้นจึงย้ายไปเที่ยวโตเกียว

ทำงานเป็นลูกจ้างในร้านขายของ ในระหว่างนี้เอะอิจิเริ่มสนใจบทกวีไฮคุซำซัน (comic haiku) จึงเข้าร่วมในสมาคมบทกวี (poetry society) และเริ่มแต่งบทกวีไฮคุโดยใช้นามปากกาว่า “คิจิโระ” ในปี ค.ศ. 1914 เขาได้รับรางวัลเป็นครั้งแรกจากเรื่อง “อะโนะชิมะ โมะโนะงะตะริ” (江の島物語 - The Tale of Enoshima) ในการประกวดนวนิยายจากสำนักพิมพ์โคดันฉะ (講談社) และในปี ค.ศ. 1921 เขาได้เข้าทำงานกับหนังสือพิมพ์มะอียู (毎夕新聞) และเขียนนวนิยายรายวันให้กับหนังสือพิมพ์เล่มนี้ คือเรื่อง “ชินรัน” (親鸞 - Life of Shinran) ซึ่งเป็นนวนิยายรายวันเรื่องแรกที่สร้างชื่อเสียงให้เอะอิจิเป็นอย่างมาก

เอะอิจิแต่งงานในปี ค.ศ. 1923 ซึ่งเป็นปีที่เกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในแถบคันโต จากประสบการณ์แผ่นดินไหวในครั้งนี้ ทำให้เขาตัดสินใจแน่วแน่ที่จะประกอบอาชีพเป็นนักเขียนเต็มตัว หลังจากประสบความสำเร็จกับนวนิยายเรื่องแรกของเขา ในปีถัดมาเอะอิจิได้แต่งนวนิยายลงในวารสารต่าง ๆ ของสำนักพิมพ์โคดันฉะ ทำให้ชื่อเสียงของเอะอิจิเป็นที่รู้จักกันดีในฐานะนักเขียนที่ครองใจผู้อ่านเป็นอันดับหนึ่ง เขาได้ใช้นามปากกามาแล้วถึง 19 ชื่อ ก่อนที่จะตัดสินใจใช้นามปากกา โยะมิกะวะ เอะอิจิ เป็นการถาวร นวนิยายเรื่องแรกที่มีการใช้นามปากกานี้คือ “เคนนัน โจนัน” (険難女難 - Sword Trouble, Woman Trouble) ชื่อของเขาเริ่มเป็นที่รู้จักหลังจากเรื่อง “นะรุโตะ ฮิซโซ” (鳴門 - Secret Record of Naruto) ตีพิมพ์เป็นตอน ๆ ในหนังสือพิมพ์โอซากา มะอึนิชิ (小坂毎日新聞) จากนั้นความต้องการของสาธารณชนที่มีต่อนวนิยายผจญภัยของ เอะอิจิก็เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ

ผลงานของเอะอิจิในช่วงอายุ 30 ปีเริ่มมีแนวโน้มในการพิจารณาจิตใจและความรู้สึกของตนเองมากขึ้น และสะท้อนปัญหาชีวิตส่วนตัวที่เกิดขึ้นกับเขา ในปี ค.ศ. 1935 เอะอิจิได้แต่งเรื่อง มิยะโมะโตะ มุชะมิ ลงเป็นตอน ๆ ใน หนังสือพิมพ์อะซะฮะชิ (朝日新聞) นับตั้งแต่นั้น รูปแบบการเขียนนวนิยายของเขาก็ได้ลงหลักปักฐานอยู่กับรูปแบบของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับ การผจญภัย (historical adventure fiction)

เมื่อเกิดสงครามในจีนเมื่อ ค.ศ. 1937 ทางหนังสือพิมพ์อะซะฮะชิได้ส่งเอะอิจิไปยังสนามรบเพื่อเป็นนักข่าวพิเศษให้แก่ทางหนังสือพิมพ์ ตอนนั้น เอะอิจิหย่าขาดกับภรรยาคนแรก และแต่งงานใหม่ ในระหว่างสงครามเขาได้เริ่มต้นแต่งนวนิยายอีกครั้ง ผลงานของเอะอิจิในระยะนี้จึงได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีนมากขึ้น ที่มีชื่อเสียงมากคือเรื่อง “ทะอิโคะ” (太閤) และ “ซังโงะคุ มิ” (三國志 - The Romance of the Three Kingdoms)

หลังสงครามเอะอิจิหยุดสร้างสรรค์งาน และใช้ชีวิตอย่างสงบที่โยะมิโนะ (ปัจจุบันคือ โอะคุมะเอะมิ) ซึ่งอยู่แถบชานเมืองเกียวโต แต่ไม่ช้าก็เริ่มจับปากกาเขียนนวนิยายอีกในปี ค.ศ. 1947 ผลงานในช่วงหลังสงคราม ประกอบด้วยเรื่อง “ฉินเฮะอิคะ โมะโนะงะตะริ” (新平家物語 -

New Tale of the Heikei) ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์อะซะฮะรายสัปดาห์ ในปี ค.ศ. 1950 ส่วนเรื่อง “ผิอง ทะอิเฮะอิ คิ” (*私本太平記 - A Private Record of the Pacific War*) ได้รับการตีพิมพ์ในปี 1958 เอะอิจิได้รับรางวัล *Cultural Order of Merit* ในปี ค.ศ.1960 และรางวัล *Mainichi Art Award* ในปี ค.ศ. 1972 ก่อนที่จะเสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง ในวันที่ 7 กันยายนในปีเดียวกัน รวมมีอายุได้ 80 ปี⁸

นวนิยายของอะอิจิที่ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษมี 4 เรื่อง คือ “มียะโมะโตะ มุซะมิ” (*宮元武蔵 - Musashi*) “ทะอิโคะ คิ” (*太閤記 - An Epic Novel of War and Glory in Feudal Japan*) “ฉินเฮะอิเคะ โมะโนะงะตะริ” (*新平家物語 - The Heike Story: A Modern Translation of the Classic Tale of Love and War*) และเรื่อง “วะซุระโนะโคะริ โนะ คิ” (*忘れ残りの記 - Fragments of a Past : A Memoir*)

นวนิยายเรื่อง *มุซะมิ* ของโยะมิกะวะ อะอิจิตีพิมพ์เป็นครั้งแรกเป็นตอน ๆ ในหนังสือพิมพ์อะซะฮะอิ ทุกวัน ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ปี ค.ศ. 1935 จนถึงเดือนกรกฎาคม ปี ค.ศ. 1939 เหตุจูงใจและวัตถุประสงค์ของอะอิจิในการแตงนวนิยายเรื่องนี้คือ เพื่อให้ชาวญี่ปุ่นรู้จักตัวตนที่แท้จริงของมียะโมะโตะ มุซะมิมากขึ้น และเพื่อให้ชาวญี่ปุ่นในยุคปัจจุบันได้อาศัยวิถีของมุซะมิเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ดั่งข้อความส่วนคำนำของนวนิยายที่อะอิจิเขียนขึ้นในปี ค.ศ. 1936

ประชาชนญี่ปุ่นเองอันที่จริงก็รู้จักคนชื่อมียาโมโตะ มุซาชินี้มานานนมแล้ว แต่ส่วนใหญ่จะรู้จักในเชิงนิยายปรัมปรามากกว่า ซึ่งนิยายปรัมปราแบบนั้นยากที่จะทำให้เราเข้าใจถึง “จิตใจ” ของมุซาชิได้ เพื่อแก้ไขภาพพจน์ที่ผิด ๆ เกี่ยวกับมุซาชินี้ ผู้เขียนจึงได้เขียนนวนิยายเล่มนี้ออกมาเพื่อให้พวกเราได้รู้จักตัวจริงของเขา และใกล้ชิดขึ้นกว่าเดิม ... ในการเขียนนวนิยายเล่มนี้ ผู้เขียนยังต้องการฟื้นฟูให้คนปัจจุบัน ซึ่งมีแนวโน้มอ่อนแอเหยาะแหยะกว่าคนรุ่นก่อนได้ตระหนักถึงความจริงจัง ความไฝ่ฝัน ความมุ่งมั่นแสวงธรรมอย่างไม่ย่อท้อของบรรพบุรุษของพวกเรา มาให้ตระหนักถึงความหมายของมันอีกครั้งด้วยเผื่อว่าคนสมัยปัจจุบัน จะได้หันมาทบทวนลัทธิวัตรปฏิบัติที่แสวงหาความเจริญทางวัตถุมากเกินไป นี่แหละคือความมุ่งหวังที่ตัวผู้เขียนมีต่อนวนิยายเล่มนี้ของผู้เขียน⁹

⁸ “Yoshikawa Eiji-Japanese Author,” 2002. [Online] Available from:

http://www.japan-101.com/art/yoshikawa_eiji.htm [25 January, 2005.]

⁹ สุวินัย ภรณวลัย, *มุซาชิ ฉบับทำพระจันทร์*, หน้า 519.

เอะอิจิได้นำเรื่องของมุซุเมมาเขียนเป็นนวนิยายก่อนสงครามโลกครั้งที่สองเล็กน้อย จากนั้นมุซุเมก็กลายเป็นภาพของซามูไรในอุดมคติของชาวญี่ปุ่น ทั้ง ๆ ที่ความจริงแล้วเรื่องราวหรือตำนานของมุซุเม มีการเล่าสืบต่อกันมาตั้งแต่หลังการเสียชีวิตของมุซุเมไม่ถึงศตวรรษ เรื่องราวของมุซุเมถูกเขียนขึ้นในรูปของบทละครในปี ค.ศ. 1737 (มุซุเมเสียชีวิตในปี ค.ศ. 1645) โดย *ฟูจิภาวะ บันสะบุโระ* และนำมาแสดงในโอะซากา หนึ่งปีต่อมา การแสดงละครซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับมุซุเมในชื่อ “*คะตะเกอิชิ กันริวจิมะ*” (*敵討巖流島* หรือ *Vendetta at Ganryu-Jima*) ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากในการแสดงที่เมืองเอโดะ นอกจากนี้ เรื่องราวของมุซุเมยังถูกนำมาแสดงในรูปแบบของละครหลากหลายประเภทรวมทั้งละครหุ่นกระบอก นักวิชาการผู้หนึ่งได้คำนวณว่า ตั้งแต่มีการแสดงละครครั้งแรกในปี ค.ศ. 1737 จนถึงปี ค.ศ. 1907 ในกรุงโตเกียว มีการแสดงดังกล่าว ทั้งหมด 77 ครั้ง ในระยะเวลา 170 ปี หรือเรียกได้ว่ามีมีการแสดงทุก ๆ 26 เดือน นอกจากนี้ นักเขียนที่มีชื่อเสียงหลายคนในสมัยเอโดะ ยังได้แต่งบทละครเกี่ยวกับมุซุเมไว้หลายเรื่องอีกด้วย

ในละครเหล่านี้ มุซุเม เป็นตัวละครที่มีเพียงมิติเดียวคือ เป็นนักดาบที่มักจะมีเรื่องกับผู้อื่นอยู่เสมอ และมีความสามารถเหนือคู่ต่อสู้คนอื่น ๆ ลักษณะของตัวละครเช่นนี้เป็นแบบฉบับของตัวละครในยุคที่นิยมเชิดชูวีรบุรุษที่เรื่องจบลงด้วยชัยชนะของตัวเอกฝ่ายดีและความพ่ายแพ้ของผู้ร้ายแบบที่เรียกว่า *ธรรมมะย่อมชนะอธรรม* แต่ในการแตงนวนิยายของเอะอิจิ เขาได้สร้างภาพของมุซุเมใหม่ขึ้นซึ่งเป็นภาพที่กลายเป็นที่รู้จักกันดีในปัจจุบัน นั่นคือ มุซุเมที่วัยเด็กเป็นเด็กหนุ่มเลือดร้อน ผู้ต้องการฝึกฝนทักษะเพื่อความเป็นเลิศในวิถีแห่งดาบและต้องการแสวงหาสัจธรรมในชีวิตไปพร้อม ๆ กัน มุซุเมผู้ปฏิเสธผู้หญิงที่รักเขาและใช้ชีวิตอย่างสันโดษ เพื่อต่อสู้แสวงหาสัจธรรมของชีวิตด้วยการเอาชนะตนเอง เอะอิจิกล่าวถึงเรื่องราวเฉพาะช่วงเวลาใน 30 ปีแรกของชีวิตมุซุเมเท่านั้น อันเป็นช่วงชีวิตที่มุซุเมใช้ชีวิตเป็นซามูไรเร่ร่อน เอะอิจิยังได้เพิ่มรายละเอียดส่วนที่เป็นศีลธรรมและจริยธรรมของซามูไรเข้าไปด้วย ซึ่งเนื้อหาส่วนนี้ไม่มีในบทละครที่แต่งขึ้นก่อนหน้านี้

จากการที่นวนิยายเรื่อง *มุซุเม* จากผลงานของเอะอิจิได้รับการตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1934 และ ค.ศ. 1939 นวนิยายเรื่องนี้ได้ติดอันดับนวนิยายที่ขายดีและเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง ในทศวรรษที่ 1930-1940 นวนิยายได้รับความนิยมมากที่สุด เนื่องจากเป็นช่วงที่ความบันเทิงในด้านอื่น ๆ ได้เข้ามามีบทบาท เช่น ละครวิทยุประจำสัปดาห์ซึ่งผู้คนให้ความสนใจเป็นอย่างมากก็มีส่วนเผยแพร่ผลงานเล่มนี้ จากนั้น ยังมีการสร้างมุซุเมเป็นภาพยนตร์อีกอย่างน้อย 3 ครั้ง แสดงเป็น

ละครเวทีและเป็นละครชุดทางโทรทัศน์อีกนับครั้งไม่ถ้วน ถือได้ว่ามุซะชิเป็นเจ้าแห่งวัฒนธรรมยอดนิยมของญี่ปุ่น¹⁰

3.2 บริบททางสังคมและประวัติศาสตร์สมัยโชกุนโทกุงะวะ อิเอะยะซุ

เมื่อพิจารณาถึงกลวิธีการแตงนวนิยายเรื่องนี้จะเห็นได้ว่า โยะมิกะวะ เอะอิจิ ใช้ข้อมูลจริงในการแตง ไม่ว่าจะเป็ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ หรือขนบธรรมเนียมประเพณีของญี่ปุ่น รวมถึงบุคคลในเรื่อง ไม่เฉพาะ มุซะชิ ซึ่งเป็นตัวละครเอกเท่านั้น ตัวละครหลักที่ปรากฏในเรื่องต่างก็มีตัวตนจริงทางประวัติศาสตร์¹¹ เนื่องจากผู้แตงกล่าวถึงบุคคลที่มีอยู่จริงในประวัติศาสตร์ และใช้ข้อมูลจริงทางประวัติศาสตร์ในการแตง ซึ่งประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงในเรื่องเป็น สมัยศักดินาสวามิภักดิ์หรือสมัยฟิวัดัลในสมัยของโชกุนโทกุงะวะ อิเอะยะซุ โชกุนผู้รวมประเทศญี่ปุ่นให้เป็นปึกแผ่นได้เป็นครั้งแรกภายใต้การปกครองของรัฐบาลทหาร ดังนั้น การศึกษาประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นในช่วงระยะเวลาดังกล่าว จะสามารถทำให้เข้าใจอิทธิพลของสังคมที่มีต่อตัวละครได้ โดยเฉพาะมุซะชิซึ่งเป็นตัวละครเอก

3.2.1 สังคมศักดินาสวามิภักดิ์

การปกครองแบบศักดินาสวามิภักดิ์หรือระบบฟิวัดัล เป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างนายกับบ่าว มีกำเนิดมาจากกิจกรรมทางทหาร และมีความสัมพันธ์เป็นแบบส่วนตัวมากกว่าข้อตกลง มีชนชั้นผู้ถืออาวุธเป็นชนชั้นหนึ่งในสังคม เป็นระบบที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง ญี่ปุ่นในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 12-16 จะมีลักษณะการปกครองกึ่งฟิวัดัล ซึ่งเป็นพื้นฐานนำไปสู่การปกครองระบบฟิวัดัลอย่างสมบูรณ์ในคริสต์ศตวรรษที่ 16 และช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 17-19 เป็นช่วงที่มีลักษณะผันแปรไปจากการปกครองระบบฟิวัดัล ปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดระบบฟิวัดัลในสังคมญี่ปุ่นในคริสต์ศตวรรษที่ 16 คือ การเกิดสถาบันทหารซึ่งมีอำนาจชอบธรรมในการปกครองรัฐ ควบคู่กับสถาบันจักรพรรดิที่มีเพียงอำนาจทางทฤษฎี แต่ไม่มีอำนาจในทางปฏิบัติ

สังคมศักดินาหรือฟิวัดัลในประเทศญี่ปุ่นหรือเรียกว่าญี่ปุ่นสมัยกลาง เริ่มจากคริสต์ศตวรรษที่ 12 เมื่อนักรบจากตระกูลมินะโมะโตะ คือ มินะโมะโตะ โยะริโตะโมะ (源頼朝) มีชัยชนะเหนือ

¹⁰ G. Cameron Hurst III, "Musashi as Legend," 2001. [Online] Available from: http://ejmas.com/jalt/jaltart/Hurst_0101.htm [25 January, 2005.]

¹¹ Yoshikawa Eiji, *Musashi*, trans. S. Terry (Tokyo: Kodansha International, 2001), p. x.

ตระกูลทะอิระ และได้รับการแต่งตั้งจากจักรพรรดิให้ดำรงตำแหน่งโชกุน (將軍) เมื่อปี ค.ศ. 1192 ซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดทางการทหาร ให้ทำหน้าที่ปกครองประเทศในนามของจักรพรรดิ โดยมีศูนย์กลางการปกครองอยู่ที่เมืองคะมะงุระ ซึ่งเป็นที่มั่นทางภาคตะวันออกของเขา โยะริโตะโมะ ปกครองดินแดนของเขาอย่างเป็นอิสระจากรัฐบาลของจักรพรรดิ และขยายอิทธิพลของตนไปยังดินแดนอื่น ๆ โดยการแต่งตั้งตัวแทนของรัฐบาลทหารเข้าไปในโดเมเอ็นต่าง ๆ ในฐานะผู้พิทักษ์และผู้เก็บภาษี

ต่อมาเมื่อตระกูลอะมิกะงะได้ดำรงตำแหน่งโชกุน อะมิกะงะกลับตั้งรัฐบาลทหารของตนที่กรุงเกียวโต มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ โชกุนสามารถออกพระราชกำหนดกฎหมายในนามของจักรพรรดิ จึงแต่งตั้งผู้ว่าการทางทหารหรือฉุโงะ (守護) เป็นตัวแทนไปควบคุมดูแลจังหวัดและโดเมเอ็นต่าง ๆ ในสมัยนี้ ผู้พิทักษ์และผู้อุปถัมภ์ซึ่งเป็นขุนนางในราชสำนักหมดสิทธิ์ได้รับส่วนแบ่งจากโดเมเอ็น เพราะต้องนำส่งต่อรัฐบาลทหารของโชกุน การบริหารงานภายในโดเมเอ็นค่อนข้างเป็นอิสระ ภายใต้การควบคุมของผู้จัดการ ผู้พิทักษ์ หรือผู้เก็บภาษีที่เข้ามาอยู่ภายในโดเมเอ็นตั้งแต่สมัยของโยะริโตะโมะ ส่วนชาวนาที่เป็นเจ้าของที่ดินก็เริ่มสะสมอำนาจด้านการทหาร และทางเศรษฐกิจ จนกลายเป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น และในบางท้องถิ่น ผู้ว่าการทางการทหารเองกลับสามารถสะสมอำนาจในท้องถิ่นที่ตนควบคุม พัฒนาอำนาจกลายเป็นผู้นำท้องถิ่นนั้น และเมื่อเกิดสงครามระหว่างผู้ว่าการทหารที่สนับสนุนทายาทโชกุนคนละฝ่ายหรือสงครามโอนิน (応仁の乱) ซึ่งกินเวลานานถึง 10 ปี คือตั้งแต่ ค.ศ. 1467-1477 ทำให้ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นดังกล่าว ใช้เวลาในช่วงสงครามที่ท้องถิ่นปราศจากการควบคุมของโ ฉกุน ประกาศตัวเป็นอิสระจากรัฐบาลตั้งตนเองเป็นเจ้าผู้ครองแคว้น หรือโดเมียว ปกครองดินแดนของตนอย่างเป็นอิสระ โดยอาศัยกำลังทหารที่ผูกพันกันเป็นส่วนตัว นอกจากนี้ แต่ละแคว้นยังมีกำลังทางเศรษฐกิจสามารถพึ่งตนเองได้ อำนาจการปกครองจึงกระจายไปสู่โดเมียวต่าง ๆ มีผลให้โชกุนปราศจากอำนาจการปกครองดังเช่นจักรพรรดิ ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 15-16 จึงเป็นช่วงที่ญี่ปุ่นมีการปกครองแบบกระจายอำนาจ และมีการปกครองโดยระบบฟิวัดลอย่างสมบูรณ์

ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 16 เกิดการรวมอำนาจการปกครองโดยโดเมียวโอะดะ โนะบุนงะ (織田信長) และ โทะโยะโตะมิ ฮิเดะโยะมิ (豊臣秀吉) และโทะกุงะวะ อิเอะยะซุ (徳川家康) ซึ่งอิเอะยะซุสามารถรวมประเทศให้เป็นหนึ่งเดียวได้จากการปราบปรามโดเมียวคนอื่น ๆ ได้อย่างราบคาบสถาปนาตำแหน่งโชกุนที่มีอำนาจสูงสุดในการปกครองขึ้นมาใหม่ และตั้งรัฐบาลทหารที่เมืองเอโดะ (江戸)¹² ปกครองประเทศจนถึงสุดสมัยการปกครองโดยรัฐบาลทหาร¹³

¹² เมืองโตเกียว (東京) ในปัจจุบัน.

การปกครองโดยรัฐบาลทหารของญี่ปุ่น แต่ละสมัยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้ คือ สมัยคะมะกูระ (鎌倉時代 ค.ศ. 1185-1333) เป็นสมัยที่โชกุนมินะโมะโตะ โยะริโตะโมะ มีอำนาจในการปกครองควบคู่กับองค์จักรพรรดิที่ทรงมีอำนาจแต่เพียงในนามประทับอยู่ที่กรุงเกียวโต อย่างไรก็ตาม ในสมัยนี้โชกุนยังไม่มีอำนาจในการปกครองญี่ปุ่นได้อย่างเต็มที่ สมัยมุโระมะฉิ หรือสมัยอะฉิมิกะระ (室町時代, 足利時代 ค.ศ. 1338-1568) ปกครองโดยรัฐบาลโชกุนอะฉิมิกะระ ทะกะฮุจิ (足利高内) มีอำนาจปกครองอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่ง แต่หลังจากสิ้นสุดสงครามโอนิน¹⁴ ในปี ค.ศ. 1477 อำนาจการปกครองจะกระจายอยู่ ภายใต้เจ้าผู้ครองแคว้น หรือโดเมียวซึ่งเป็นผู้ปกครองกลุ่มใหม่ที่ขึ้นมามีอำนาจ สมัยอะสุชิ-โมะโมะยะมะ (阿須地-桃山時代 ค.ศ. 1568-1600) เป็นสมัยการรวมอำนาจของโดเมียว 2 คน คือ โอะดะ โนะบุนะระ และ โทะโยะโตะมิ ฮิเดะโยะฉิ แต่ในสมัยนี้ยังไม่สามารถรวมญี่ปุ่นให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อย่างสมบูรณ์ สมัยโทะกุงะวะ (徳川時代 ค.ศ.1600-1868) เป็นช่วงที่ญี่ปุ่นมีการปกครองเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ภายใต้การปกครองของโชกุนโทะกุงะวะ อิเอะยะซุ มีเมืองหลวงอยู่ที่เมืองเอโดะ จากนั้นญี่ปุ่นถูกปกครองโดยรัฐบาลของโชกุนตระกูลโทะกุงะวะมาโดยตลอดจนถึงสิ้นสุดสมัยศักดินาสวามิภักดิ์ เมื่อญี่ปุ่นเปิดประเทศเข้าสู่สมัยเมจิ (明治時代) เพื่อเปิดรับวัฒนธรรมตะวันตก รวมการปกครองของรัฐบาลทหารที่ปกครองญี่ปุ่นทั้งสิ้นแล้วประมาณเกือบ 800 ปี

การเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองการปกครองของญี่ปุ่น จากการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง มีจักรพรรดิเป็นผู้ปกครองที่มีอำนาจสูงสุด โดยมีระบบราชการและการเก็บภาษีเป็นสิ่งสำคัญในการโยงอำนาจ จนมาถึงการปกครองของรัฐบาลทหาร มีโชกุนเป็นหัวหน้ามีอำนาจสูงสุดในรัฐบาล ทำให้เกิดการกระจายอำนาจไปยังแคว้นต่าง ๆ ที่มีอิสระทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจในแคว้นของตน ซึ่งการกระจายอำนาจเช่นนี้ทำให้เกิดการรวมอำนาจขึ้นอีกครั้ง โดยเจ้าผู้ครองแคว้นที่มีอิทธิพลทางด้านทหาร สามารถปราบแคว้นอื่น ๆ ได้อย่างราบคาบ นำความสงบและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมาสู่ญี่ปุ่นอีกครั้ง โชกุนโทะกุงะวะได้อาศัยมาตรการการปกครองที่มีประสิทธิภาพทำให้โชกุนตระกูลโทะกุงะวะมีอำนาจปกครองญี่ปุ่นมาได้จนถึงสิ้นสุดสมัยการปกครองโดยรัฐบาลทหาร

¹³ พิพาดา ยังเจริญ, *ประวัติศาสตร์อารยธรรมญี่ปุ่น*, หน้า 72-74.

¹⁴ ระยะเวลาหลังจากสงครามโอนินจนถึงสมัยของโทะโยะโตะมิ ฮิเดะโยะฉิ คือ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1467-1590 เรียกว่า "ยุคสงครามกลางเมืองระหว่างเจ้าผู้ครองแคว้น" หรือ "ยุคสงครามซามูไร" (戦国時代) ยุคนี้จบลงเมื่อสิ้นสุดสงคราม *เซะกิงะฮะระ* (世紀が原) ในปี ค.ศ. 1600 เมื่อโชกุนโทะกุงะวะ อิเอะยะซุ สามารถเอาชนะเจ้าผู้ครองแคว้นอื่น ๆ ได้อย่างเด็ดขาด และรวมญี่ปุ่นให้เป็นหนึ่งเดียวกันภายใต้การปกครองของรัฐบาลทหารของโชกุน.

3.2.2 โชนุนโทะงุะวะะ อิเอะยะซุ กับ การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ

ที่ผ่านมาแม้ว่าผู้นำนักรบจากตระกูลต่าง ๆ สามารถขึ้นมามีอำนาจในการปกครองประเทศ แต่ประสิทธิภาพในการปกครองบริหารประเทศ มักจะขึ้นอยู่กับผู้นำที่มีความสามารถมากกว่า จะขึ้นอยู่กับมาตรการการบริหารปกครองที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น โชนุนโทะงุะวะะ อิเอะยะซุจึงอาศัยวิธีการและกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมไต่เต้าให้อยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาลโชนุน และรักษาอำนาจของตระกูลโทะงุะวะะให้คงอยู่ตลอดไป และเพื่อรักษาความสงบ สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการปกครอง ดังต่อไปนี้

การทำสงครามเซะกิงะฮะระ (関が原) หรือสงครามที่เกิดขึ้น ณ ท่งเซะกิงะฮะระในปี ค.ศ. 1600 เป็นสงครามระหว่างกองทัพของตระกูลโทะงุะวะะ กับไต่เต้าจากแคว้นทางตะวันตก ที่ร่วมกันต่อสู้ ปรากฏว่าโทะงุะวะะเป็นฝ่ายชนะสงคราม ส่วนกองทัพของไต่เต้าที่ร่วมกันต่อสู้ พ่ายแพ้ยับเยิน ในปี ค.ศ. 1605 โทะงุะวะะ อิเอะยะซุ ได้สละตำแหน่งโชนุนให้บุตรชายคือ โทะงุะวะะ อิเอะยะซุ (徳川秀忠) สืบตำแหน่งโชนุนต่อไป ส่วนตัวเขาดำรงตำแหน่งเป็นโชนุน เกษียณอายุ แต่ยังคงมีอำนาจและอิทธิพลอยู่ ต่อมาในปี ค.ศ. 1615 เขาก็ได้ยกกองทัพไปปราบ โทะโยะโตะมิ อิเอะยะริ (豊臣秀頼) ทายาทของ อิเอะยะมิ อดีตผู้นำในการรวมอำนาจการปกครอง เพราะอิเอะยะริ ยังคงมีอิทธิพลเป็นอย่างมากในหมู่ไต่เต้า อิเอะยะซุสามารถปราบนักรบ และบริหารของตระกูลโทะโยะโตะมิได้อย่างราบคาบ ทำให้โชนุนตระกูลโทะงุะวะะมีอำนาจอย่างสมบูรณ์ในแผ่นดินญี่ปุ่น

ในการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางการเมืองการปกครอง โทะงุะวะะได้ใช้การปกครองระบบกึ่งรวมอำนาจกึ่งกระจายอำนาจหรือ “บะกุ-ฮัน” (幕藩) มาใช้ “บะกุ” หมายถึง รัฐบาลของโชนุน และ “ฮัน” หมายถึง แคว้นของไต่เต้า เป็นการปกครองที่มีรัฐบาลโชนุนเป็น รัฐบาลกลาง และรัฐบาลไต่เต้าเป็นรัฐบาลท้องถิ่น รัฐบาลท้องถิ่นจะมีอิสระในการบริหารจัดการ บริหารงานในท้องถิ่นของตน มีทหารของตน และมีเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตนเองภายในท้องถิ่น แต่ รัฐบาลของไต่เต้าจะต้องยอมรับการเป็นผู้นำของโชนุน และยอมรับนโยบายหรือคำสั่งต่าง ๆ จากโชนุน¹⁵

การปกครองแบบบะกุ-ฮันจะดำรงอยู่ได้นั้น ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์และการถ่วงดุลอำนาจกันระหว่างโชนุนและไต่เต้ากลุ่มต่าง ๆ โชนุนจึงแบ่งไต่เต้าเป็น 3 ประเภทเพื่อประโยชน์ในการ

¹⁵ พิพาดา ยังเจริญ, *จักรพรรดิ ชุนนาง นักรบ และพ่อค้าในสังคมญี่ปุ่นก่อนสมัยใหม่*, หน้า

ควบคุมและการถ่วงดุลอำนาจ คือ โดเมียวประเภทแรกเรียกว่า “ฉิมบั้น โดเมียว” (親藩大名) เป็นกลุ่มโดเมียวที่สืบเชื้อสายมาจากอิเอะยะซุ และใช้นามสกุลโทะกุงะวะ เป็นโดเมียวที่ครอบครองดินแดนทางภาคตะวันออกรอบ ๆ ดินแดนของโทะกุงะวะ ส่วนโดเมียวประเภทที่สองเรียกว่า “ฟุตะชิ โดเมียว” (譜代大名) เป็นกลุ่มโดเมียวที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งโดเมียวจากอิเอะยะซุ เพราะเป็นทหารรับใช้ที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับอิเอะยะซุมาเป็นเวลานาน และมีความจงรักภักดีต่อยุทธศาสตร์อย่างสูง อยู่บริเวณภาคกลางและภาคตะวันออกของเกาะฮนชู และประเภทที่สามคือ “โทะซะมะ โดเมียว” (外様大名) เป็นโดเมียวกลุ่มที่ได้รับการสถาปนาเป็นโดเมียวมาเป็นเวลานานก่อนสมัยอิเอะยะซุ โดเมียวกลุ่มนี้เป็นพวกที่เคยต่อต้านและเป็นศัตรูของตระกูลโทะกุงะวะ มาก่อน ครอบครองดินแดนขนาดใหญ่ทางตะวันตกและทางเหนือของญี่ปุ่น ในการแบ่งประเภทของโดเมียวเช่นนี้ทำให้การรวมตัวของโดเมียวเพื่อก่อกบฏเป็นไปได้ค่อนข้างยาก และการให้โดเมียวที่มีความจงรักภักดีต่อโชกุนอยู่รอบที่ดินโชกุน ทำให้ศัตรูเข้าถึงศัตรูเข้าถึงโชกุนได้ยาก

นอกจากนี้แล้วโชกุนยังออกกระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น การปรับเปลี่ยนโดเมียวจากแคว้นหนึ่งไปยังอีกแคว้นหนึ่งซึ่งจะมีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา การให้โดเมียวทุกคนแสดงความจงรักภักดีต่อโชกุนและให้การสนับสนุนโชกุนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งต้องบริหารท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ โชกุนได้ประกาศใช้กฎข้อบังคับของรัฐบาลโชกุนที่เรียกว่า “ข้อบังคับ 21 ประการ” ซึ่งประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1615 และแก้ไขในปี ค.ศ. 1635 มีการกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติส่วนตัวของโดเมียว เช่น การแต่งตัว การแต่งงาน และกำหนดให้โดเมียวจะต้องเดินทางมาแสดงความจงรักภักดีอยู่เสมอ และมีระบบ ชันกิน โคะตะชิ (参勤交代)¹⁶ ที่กำหนดให้ภรรยา รวมทั้งบุตรของโดเมียวต้องมาพักอาศัยที่กรุงเอโดะตลอดไปเพื่อเป็นตัวประกัน ที่ยิ่งส่งผลให้โดเมียวไม่กล้าก่อการกบฏต่อโชกุน

ในด้านศาสนาโชกุนได้สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยการยกโทะกุงะวะ อิเอะยะซุ หลังสิ้นชีวิตแล้วให้เป็นคะมิหรือเทพเจ้าที่ชื่อว่า โทโมะ โคะชิ กงเง็น (凍傷大権現) หรือ โทโมะ

¹⁶ ตามระบบนี้ โดเมียวทุกคนจะต้องสร้างที่พักของตนขึ้นที่กรุงเอโดะซึ่งเป็นเมืองหลวง และจะต้องให้บุตรภรรยาอยู่ที่บ้านนี้ตลอดไปพร้อมด้วยคนรับใช้และทรัพย์สิน โดเมียวจะต้องมาพักอาศัยที่บ้านหลังนี้สลับกับบ้านในดินแดนของตน ฟุตะชิโดเมียว จะต้องเดินทางมาพักอาศัยที่บ้านในกรุงเอโดะทุก ๆ 6 เดือน ส่วนโดเมียวที่อยู่ไกลออกไปต้องเดินทางมาพักที่กรุงเอโดะทุกปีเว้นปี การเดินทางมาพักที่กรุงเอโดะ โดเมียวจะต้องเข้าไปรายงานตัวต่อโชกุนเพื่อแสดงความจงรักภักดี พร้อมด้วยของขวัญและของกำนัลเป็นจำนวนมาก ระบบนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการที่โชกุนจะเฝ้าติดตามและควบคุมโดเมียว ทำให้โดเมียวไม่กล้าก่อการกบฏต่อโชกุน เพราะมีบุตรภรรยาเป็นตัวประกันอยู่ที่เมืองเอโดะ และระบบนี้ยังช่วยร้อยความกระจัดกระจายระหว่างโดเมียวต่าง ๆ ให้มาอยู่รวมกันได้ (พิพาดา ยังเจริญ, *ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมญี่ปุ่น*, หน้า 76.)

(東照宮) และกำหนดให้ไคเมียวทุกคนต้องเดินทางมาบวงสรวงคะมิโทโฌงูที่วิหารในเมืองนิกโกะ (日光) เป็นประจำ และยังกำหนดให้ไคเมียวสร้างศาลของคะมิโทโฌงูที่แคว้นของตน และทำการบวงสรวงทุกปีอีกด้วย นอกจากนี้โชกุนยังเป็นผู้อุปถัมภ์ศาสนาทุกศาสนาในญี่ปุ่น ทั้งชินโต พุทธ และขงจื้อ เพื่อใช้ศาสนาเป็นสื่อช่วยสร้างความจงรักภักดีต่อโชกุนในหมู่ประชาชน ส่วนองค์กรหรือสถาบันทางศาสนานั้น โชกุนได้ควบคุมดูแลศาสนาอย่างเข้มงวดและใกล้ชิด เนื่องจากเกรงว่าอาจสร้างความยุ่งยากทางการเมืองดังเช่นที่ผ่านมา จึงได้ออกกฎหมายให้หน่วยงานของรัฐบาลโชกุนควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับสถาบันศาสนา

ส่วนสถาบันจักรพรรดินั้น โชกุนให้ความเคารพยกย่องจักรพรรดิเป็นอย่างสูง แต่ก็พยายามที่จะไม่ให้จักรพรรดิมีความสัมพันธ์กับไคเมียว ในปี ค.ศ. 1615 อิเอะยะซุออกกฎ 17 ข้อ สำหรับควบคุมราชสำนัก อันมีสาระสำคัญเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของจักรพรรดิ พระราชภาระในการประกอบพิธีทางศาสนา การแต่งตั้งข้าราชการชั้นสูง ความสัมพันธ์ระหว่างราชตระกูลกับวัดใหญ่ ๆ เป็นต้น การควบคุมจักรพรรดิเช่นนี้ เพื่อไม่ให้จักรพรรดิแสวงหาพันธมิตรจากขุนนางต่าง ๆ ล้มล้างอำนาจของโชกุน ดังเช่นที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว

วิธีการและมาตรการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นความพยายามของโชกุนที่จะอุดช่องโหว่อันจะทำให้การปกครองของโชกุนขาดประสิทธิภาพหรือทำให้ไคเมียวคิดกบฏต่อโชกุน ซึ่งระบบการควบคุมนี้มีประสิทธิภาพที่ทำให้โชกุนสามารถควบคุมไคเมียว และรักษาความสงบมาได้ตลอดสมัยการปกครองของตระกูลโทะกุงะวะ ที่กินเวลาสองร้อยกว่าปีคือ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1600-1868¹⁷

3.3 มุชะมิ : นวนิยายอิงประวัติศาสตร์

นวนิยายเรื่อง มุชะมิ เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงเรื่องราวของ มิยะโมะโตะ มุชะมิ ซามูไรผู้มีตัวตนจริงทางประวัติศาสตร์ มุชะมิเป็นทั้งนักดาบและศิลปินผู้มีชื่อเสียง มีชีวิตอยู่ระหว่างปลายสมัยแห่งการทำสงครามระหว่างเจ้าผู้ครองแคว้นเพื่อรวมประเทศ กับต้นสมัยโทะกุงะวะอันเป็นช่วงเวลาที่ประเทศญี่ปุ่นเริ่มเข้าสู่สมัยแห่งความสงบสุข โยะมิกะวะ เอะอิจิ ผู้ประพันธ์ใช้ข้อมูลจริงทางประวัติศาสตร์ บุคคลในเรื่องไม่เฉพาะมุชะมิซึ่งเป็นตัวละครเอกเท่านั้น

¹⁷ ระยะเวลาของประวัติศาสตร์ที่ปรากฏในนวนิยายเป็นสมัยที่โชกุนโทะกุงะวะ อิเอะยะซุมีอำนาจในการปกครองประเทศ กล่าวคือ เป็นช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน ค.ศ. 1600 จนถึงวันที่ 14 เมษายน ค.ศ. 1612 อันเป็นช่วงเวลาตั้งแต่วันที่สิ้นสุดสงครามเซะกิงะฮะระ (関ヶ原) ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ทำให้โชกุนโทะกุงะวะมีชัยชนะเหนือไคเมียวทั้งประเทศ และขึ้นมามีอำนาจสูงสุดในการปกครองญี่ปุ่น จนถึงวันที่เป็นการต่อสู้ระหว่างมุชะมิกับโคะจิโร รวมเวลาในนวนิยายทั้งสิ้น 12 ปี.

ตัวละครอื่น ๆ ที่ปรากฏในเรื่องต่างก็มีตัวตนจริงทางประวัติศาสตร์¹⁸ อีกทั้งเหตุการณ์ เวลา จาก สถานที่ และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นไปตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม ยังมีตัวละครบางส่วน และเหตุการณ์บางอย่างที่สร้างจากจินตนาการของผู้ประพันธ์ โดยมีแก่นเรื่องหลัก คือ การแสวงหาสัจธรรมของมุซุเมตามแห่งวิชามูไร

3.3.1 โครงเรื่อง

นวนิยายเรื่อง *มุซุเม* เป็นนวนิยายขนาดยาว แบ่งเป็นบทย่อย ๆ 7 บท แต่ละบทต่างประกอบด้วยบทย่อย ๆ อีกมากมาย อย่างไรก็ตาม โครงเรื่องหลักของทั้งเรื่องก็เป็นไปตามแบบของนวนิยายตามขนบทั่วไปคือ มี การเปิดเรื่อง ปมเรื่อง การพัฒนาไปจนถึงจุดวิกฤต การคลี่คลาย ปมเรื่อง ไปจนถึงการปิดเรื่อง นวนิยายเปิดเรื่องด้วยการนำเสนอตัวละครโดยการให้รายละเอียดของตัวละครเอกคือมุซุเม และตัวละครอื่น ๆ มีเหตุการณ์ที่นำไปสู่ความขัดแย้งหรือปมปัญหาต่าง ๆ ทั้งที่เกิดขึ้นกับตัวละครเอกและตัวละครอื่น ๆ จนกระทั่งเมื่อความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ดำเนินมาจนถึงจุดวิกฤติ ปัญหาต่าง ๆ ก็คลี่คลายลงในตอนจบ

โครงเรื่องหลักของนวนิยาย คือ การที่ตัวละครเอกคือมุซุเม พยายามแสวงหาคำตอบให้แก่ชีวิตตามวิชามูไร ต้องพบกับอุปสรรคต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตมากมาย ทั้งที่เป็นอุปสรรคภายนอก และอุปสรรคภายในจิตใจของมุซุเมเอง และเขาก็สามารถผ่านพ้นอุปสรรคเหล่านั้นมาได้ จนกระทั่งในตอนจบมุซุเมก็ได้พบกับสิ่งที่แสวงหามาตลอด

แต่เนื่องจากนวนิยายมีความยาวหลายบท จึงมีโครงเรื่องรองอีกมากมายที่มาประกอบเข้ากับโครงเรื่องหลัก โครงเรื่องรองแต่ละเรื่อง มีความสัมพันธ์และมีความสำคัญต่อโครงเรื่องหลัก เพราะทำหน้าที่เป็นอุปสรรค หรือความขัดแย้งให้ตัวละครเอกไม่สามารถดำเนินไปตามวิถีทางที่ตนประสงค์ได้อย่างราบรื่น โครงเรื่องรองที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

- การติดตามแก้แค้นมุซุเมของนางโอะซุจิ
- การออกติดตามมุซุเมของโอะทซุ
- ความต้องการพิสูจน์ (ทั้งของตัวละครในเรื่อง และผู้อ่าน) ว่าระหว่างมุซุเมและโคะจิโร ใครจะเป็นผู้ที่เหนือกว่า อันนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างมุซุเมกับโคะจิโร

โครงเรื่องรองทั้งสามนี้ เป็นอุปสรรคในการดำเนินชีวิตตามวิชามูไรของตัวละครเอกแทบตลอดทั้งเรื่อง ซึ่งรายละเอียดของโครงเรื่องทั้งสามนี้ จะได้กล่าวต่อไปในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับอุปสรรค

¹⁸ Yoshikawa Eiji, *Musashi*, p. x.

ของตัวละครเอก นอกจากโครงเรื่องรองเหล่านี้แล้ว ยังมีโครงเรื่องย่อยและตัวละครอื่น ๆ ที่ประกอบกันขึ้นเพื่อเสริมโครงเรื่องหลัก และเพื่อให้นวนิยายที่มีขนาดยาวเรื่องนี้ น่าสนใจติดตามตลอดทั้งเรื่อง

เมื่อพิจารณาถึงการจบของเรื่องนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นทั้งการจบแบบ “ปิด” และ “เปิด” ที่เป็นแบบปิดนั้น คือ ผู้แต่งได้ระบุว่า การแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ยุติลงแล้ว ตัวละครเอกได้ค้นพบคำตอบสำหรับวิถีชีวิตใหม่ที่ตนแสวงหา นั่นคือการเอาชนะจิตใจของตนได้ และได้นำไปสู่การสามารถเอาชนะในการประลองฝีมือกับฝ่ายตรงข้ามได้ในตอนจบ อีกทั้งปัญหาความยุ่งยากต่าง ๆ ที่เกิดกับตัวละครอื่น ๆ ก็ได้คลี่คลายลงด้วยเช่นกัน ส่วนที่ทำให้พิจารณาว่าเรื่องนี้ น่าจะเป็นการจบแบบเปิดด้วยนั้น เนื่องจากนวนิยายทำให้ผู้อ่านรู้สึกว่า ชีวิตของตัวละครยังคงดำเนินต่อไป แม้ว่าปัญหาทั้งหมดของมุซุเมะและตัวละครอื่น ๆ จะได้รับการแก้ไขหรือคลี่คลายไปแล้วในตอนจบ แต่มุซุเมะยังคงต้องดำเนินชีวิตไปตามวิถีแห่งซามูไรต่อไป ซึ่งยังคงต้องมีสิ่งที่มีมุซุเมะจะต้องฝึกฝนและได้เรียนรู้อีกมากมาย ดังนั้นการจบเรื่องจึงน่าจะพิจารณาได้เป็นสองแบบดังกล่าว

แม้จะมีโครงเรื่องหลัก แต่ในการดำเนินเรื่องนั้น ผู้ประพันธ์ได้แบ่งโครงสร้างของนวนิยายออกเป็น 7 บท หรือ 7 ภาค คือ ภาคดิน (地の巻 - Earth) ภาคน้ำ (水の巻 - Water) ภาคไฟ (火の巻 - Fire) ภาคลม (風の巻 - Wind) ภาคท้องฟ้า (空の巻 - Sky) ภาคดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ (二天の巻 - Sun and Moon) และภาครู้แจ้ง (円明の巻 - The Perfect Light)¹⁹ แต่ละภาคแบ่งเป็นตอนย่อย ๆ มีชื่อตอนกำกับ หากนำชื่อบทดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับชื่อบทในหนังสือ “คัมภีร์แห่งห้วงทั้งห้า (The Book of Five Rings)”²⁰ ซึ่งเป็นชื่อหนังสือที่มียะโมะโตะมุซุเมะ ผู้มีตัวตนจริงในคริสต์ศตวรรษที่ 17 เป็นผู้แต่งขึ้น พบว่า มีการแบ่งตัวบทที่คล้ายกัน แม้จะมีจำนวนบทต่างกัน คือ ในหนังสือดังกล่าวจะประกอบด้วย 5 บท คือ คัมภีร์ดิน คัมภีร์น้ำ คัมภีร์ไฟ คัมภีร์ลม และคัมภีร์แห่งความว่าง ส่วนเนื้อเรื่องของนวนิยายกล่าวถึงเรื่องราวของมุซุเมะตั้งแต่วันที่ 15 กันยายน ค.ศ. 1600 - 14 เมษายน ค.ศ. 1612 ซึ่งเป็นช่วงเวลาตั้งแต่วันที่สิ้นสุดสงคราม เซะกิงะฮะระ (関ヶ原) จนถึงวันที่เป็นการต่อสู้ระหว่างมุซุเมะกับโคะจิโร อันเป็นช่วงอายุของ มุซุเมะตั้งแต่ 17 - 29 ปี รวมเวลาในเรื่องทั้งสิ้น 12 ปี

¹⁹ ชื่อบทภาษาไทย 5 บท คือ ภาคดิน ภาคน้ำ ภาคไฟ ภาคลม และภาครู้แจ้ง ใช้คำแปลตามหนังสือ มียาโมโตะ มุซุซึ. *คัมภีร์แห่งห้วงทั้งห้า*. แปลโดย สุริยฉัตร ชัยมงคล. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2535.

²⁰ มีเนื้อหาสำคัญเกี่ยวกับการฝึกฝนเพื่อความเป็นยอดฝีมือในวิถีแห่งดาบตามวิถีทางของมุซุเมะ ซึ่งต่อมาบริษัทญี่ปุ่นได้นำมาใช้เป็นหลักในการบริหารงานให้ก้าวหน้า.

3.3.2 จากที่สำคัญ

นวนิยายเปิดเรื่องด้วยฉากที่ มุซุเมะ (武蔵) หรือ ทะกะเกะไต (武蔵) ในขณะนั้น นอนบาดเจ็บอยู่ท่ามกลางสมรภูมิรบของสงครามเซกิงะฮาระ ในตอนบ่ายของวันที่ 15 เดือนกันยายน ค.ศ. 1600 อันเป็นเวลาตรงตามบันทึกในประวัติศาสตร์ที่ระบุว่าสงครามครั้งนี้เกิดขึ้นและสิ้นสุดในวันเดียวกันคือ 15 เดือนกันยายน ค.ศ. 1600²¹ มุซุเมะทั้งที่เป็นตัวตนจริงในประวัติศาสตร์ และที่เป็นตัวละครในนวนิยาย ได้เข้าร่วมรบในสงครามครั้งนี้ด้วยในฐานะพลเดินเท้าหรือทหารเลวของฝ่ายโอซากา ผลคือฝ่ายโอซากาเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในสงครามครั้งนี้อย่างราบคาบ ส่วนฝ่ายของโชกุน โทะกุงะวะ อิเอะยะซุ เป็นฝ่ายชนะสงคราม ในนวนิยาย ผู้ประพันธ์ได้บรรยายถึงบรรยากาศของสมรภูมิรบในวันที่สงครามสิ้นสุด และความรู้สึกของมุซุเมะซึ่งนอนบาดเจ็บอยู่กลางสนามรบ ในฐานะฝ่ายที่พ่ายแพ้สงครามว่า ชีวิตของผู้คนที่บาดเจ็บล้มตายอยู่ในสนามรบช่างดูไร้ค่าดังใบไม้แห้งที่หลุดลอยคว้างคว่างอยู่ท่ามกลางสายลมในฤดูใบไม้ร่วง

Takezo lay among the corpses. There were thousands of them.

"The whole world's gone crazy," he thought dimly. "A man might as well be a dead leaf, floating in the autumn breeze."

He himself looked like one of the lifeless bodies surrounding him. He tried to raise his head, but could only lift it a few inches from the ground. He couldn't remember ever feeling so weak. "How long have I been here?" he wondered.

Flies came buzzing around his head. He wanted to brush them away, but couldn't even muster the energy to raise his arm. It was stiff, almost brittle, like the rest of his body. "I must've been out for quite a while," he thought, wiggling one finger at a time. Little did he know he was wounded, with two bullets lodged firmly in his thigh.

Low, dark clouds shifted ominously across the sky. The night before, sometimes between midnight and dawn, a blinding rain had drenched the plain

²¹ Online Japanese Dictionary, "Battle of Sekigahara," 2004. [Online] Available from: [http://www.docoja.com/cgi-bin/mainwordj?histg+Battle of Sekigahara+dico/hisgifo](http://www.docoja.com/cgi-bin/mainwordj?histg+Battle+of+Sekigahara+dico/hisgifo) [3 March, 2005.]

of Sekigahara. It was now past noon on the fifteenth of the ninth month of 1600.
(...)²²

ผู้ประพันธ์อาศัยสงครามเซกิงะฮาระเป็นเหตุการณ์เปิดเรื่อง และใช้เป็นจุดเริ่มต้นของความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวละครเอกและตัวละครอื่น ๆ ในนวนิยาย มุซะมิและมะตะสะจิเพื่อนของเขาซึ่งเป็นตัวละครที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้นมีอายุเพียงแค่ 17 ปีเท่านั้นเมื่อสมัครเข้าร่วมรบในสงครามเซกิงะฮาระในปี ค.ศ. 1600 เหตุผลสำคัญที่มุซะมิสมัครเป็นทหารเข้าร่วมในสงครามครั้งนี้เพราะต้องการเป็นซามูไรเหมือนพ่อของเขา และต้องการสร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้แก่วงศ์ตระกูลดังที่อะอิจิบิบายเหตุผลของมุซะมิที่ตัดสินใจเลือกเป็นซามูไร

Takezo's father, Munisai, had once serve under Lord Shimmen of Iga. As soon as Takezo heard that Ishida Mitsunari was raising an army, he was convinced that the chance of lifetime had finally arrived. His father had been a samurai. Wasn't it only natural that he would be made one too? He ached to enter the fray, to prove his mettle, to have word spread like wildfire through the village that he had decapitated an enemy general. He had wanted desperately to prove he was somebody to be reckoned with, to be respected—not just the village troublemaker.²³

แต่เนื่องจากทั้งมุซะมิและมะตะสะจิเพื่อนสนิทอยู่ในฝ่ายที่แพ้สงคราม ดังนั้น นอกจากจะไม่ได้รับเกียรติยศและชื่อเสียงดังที่คาดหวังจากการเข้าร่วมสงครามแล้ว ทั้งสองยังตกอยู่ในฐานะเชลยศึกต้องหลบหนีการจับกุมของทหารฝ่ายโชกุนโทะกุงะวะอีกด้วย และในเวลาต่อมา หลังจากที่มุซะมิออกมาจากห้องมิดของปราสาทอิเมจิแล้ว แม้ว่าจะมีคุณสมบัติพอที่จะเป็นซามูไรได้ แต่ มุซะมิไม่ต้องการรับราชการเป็นซามูไรรับใช้เจ้านาย กลับเลือกที่จะเป็นโรนินพเนจร ดำเนินชีวิตโดยอาศัยวิถีแห่งดาบเพื่อแสวงหาความหมายให้กับชีวิต การเลือกวิถีทางของ มุซะมิทำให้เห็นอิทธิพลของสังคัมสมัยศักดินาสวามิภักดิ์ โดยเฉพาะในต้นสมัยโชกุนตระกูลโทะกุงะวะที่สังคัมเริ่มเปลี่ยนจากสมัยแห่งการสู้รบ มาเป็นสมัยแห่งความสงบสุข เนื่องจากหลังจากการสู้รบใน

²² Yoshikawa Eiji, *Musashi*, p. 3.

²³ Ibid., p. 5.

ครั้งนี้ โทะกุงะวะ อิเอะยะซุ เป็นฝ่ายมีชัยชนะเหนือไดเมียวคนอื่น ๆ อย่างสิ้นเชิง สามารถครอบครองดินแดนทั่วประเทศญี่ปุ่นทั้งหมดให้อยู่ภายใต้อำนาจรัฐบาลทหารของตน และหลังจากสงครามเซอิเกะยะฮะระแล้ว ต่อมาในปี ค.ศ. 1615 อิเอะยะซุ ก็สามารถกวาดล้างฝ่ายต่อต้านที่นำโดย โทะโยะโตะมิ อิเตะโยะริ บุตรชายของ โทะโยะโตะมิ อิเตะโยะมิ โชกุนผู้มีอำนาจมาก่อน อิเอะยะซุได้สำเร็จ จากนั้นอิเอะยะซุก็ได้ออกมาตรการต่าง ๆ ในการปกครอง เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม และเพื่อความมั่นคงของอำนาจโชกุน มีผลทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงจากสภาพสังคมสมัยสงครามซามูไรที่เคยเกิดสงครามรบพุ่งแย่งชิงอำนาจกันตลอดเวลา กลายเป็นสังคมที่สงบ มีสันติภาพ ปราศจากความวุ่นวาย และด้วยนโยบายด้านต่าง ๆ ของอิเอะยะซุ ทำให้อำนาจของโชกุนและไดเมียวตระกูลโทะกุงะวะมีอำนาจเป็นที่สวามิภักดิ์แก่ไดเมียวอื่น ๆ ทั่วทั้งประเทศตลอดระยะเวลา 250 ปีจนถึงสิ้นญี่ปุ่นสมัยกลางในปี ค.ศ. 1868 การเปลี่ยนแปลงในสังคมดังกล่าว จึงมีอิทธิพลในการกำหนดการเลือกทางเดินชีวิตของมุชะมิ ดังข้อความในนวนิยาย ที่อธิบายสภาพสังคมสมัยโทะกุงะวะอันมีผลต่อการตัดสินใจของมุชะมิไว้อย่างชัดเจน

... it was clear that the path to greatness no longer lay in winning battles.

Today the people want only the peace for which they'd thirsted so long.

(...)

"This is a new age," he thought. "I have the rest of my life before me. I came along too late to follow in the footsteps of Nobunaga or Hideyoshi, but I can still dream of my own world to conquer.

(...)

He had his sword, and the way of sword was the way he has chosen. It might be fine to be a Hideyoshi or Ieyasu, but the time no longer had use for people of their particular talents. Ieyasu had everything neatly tied up; there was no more need for bloody wars. In Kyoto, stretched out below him, life was no longer a touch-and-go affair.²⁴

เหตุที่มุชะมิเลือกการฝึกฝนฝีมือเพื่อความเป็นเลิศในวิถีแห่งดาบ เป็นเป้าหมายในการดำเนินชีวิต แทนที่จะเข้ารับราชการ เนื่องจากมุชะมิเกิดเข้าไปเพียงไม่กี่สิบปีเท่านั้นที่จะกลายมาเป็นขุนศึก

²⁴ Ibid., p. 131.

เขาจึงไม่สามารถที่จะเล่นการเมืองโดยผ่านการทำสงครามเพื่อแย่งชิงความเป็นใหญ่เหมือนซามูไรรุ่นก่อนเขา แต่กลับเลือกวิถีแห่งดาบในการดำเนินชีวิต²⁵ เมื่อสังคมมีความสงบเรียบร้อย ไม่มีการรบ ชนชั้นซามูไรจึงเริ่มนิยมเข้ารับราชการ เพื่อเป็นข้าราชการที่ใช้ความสามารถในการบริหารบ้านเมือง แทนการเป็นนักรบที่ใช้ความสามารถในการรบ²⁶ เมื่อซามูไรเริ่มหันไปรับราชการแทนการเป็นนักรบ ทำให้ซามูไรไม่มีโอกาสได้ใช้ฝีมือการต่อสู้ในสนามรบ *ทักษะการต่อสู้ (martial skill)* ที่เคยมีจึงถูกพัฒนาไปเป็น *ศิลปะการต่อสู้ (martial arts)* ต่อมา ศิลปะการต่อสู้ซึ่งถือเป็นศิลปะชั้นสูงนี้ได้วิวัฒนาการไปเป็น *ระบบปรัชญา* เพื่อให้ฝึกฝนทางด้านจิตใจ ศีลธรรม และคุณสมบัติของการเป็นนักรบ แทนที่การฝึกทักษะการต่อสู้เพื่อการรบดังเช่นแต่ก่อน จึงทำให้เรื่องราวของดาบเกี่ยวข้องกับด้านปรัชญามากกว่าจะเกี่ยวข้องกับด้านการรบหรือการทำสงคราม²⁷ การแสวงหาความยิ่งใหญ่ของซามูไรจากการรบในสนามรบดังเช่นแต่ก่อน จึงเปลี่ยนมาเป็นการแสวงหาความยิ่งใหญ่จากวิถีแห่งดาบ

สังคมในสมัยเดียวกับมุซุเมะยังเกิดปัญหาที่สำคัญ อันมีผลต่อการเลือกวิถีทางของมุซุเมะคือปัญหาโรนิน ซึ่งเกิดจากกองทัพของไดเมียวจากแคว้นต่าง ๆ ที่ค่อย ๆ สลายตัวในสมัยของโชกุนเอโดะเอะมิ และโชกุนอิเอะยะซุ ทำให้เกิดมีซามูไรที่ว่างงานเป็นจำนวนมากทั่วประเทศ ในยุคแห่งความสงบสุข มุซุเมะเองก็เป็นหนึ่งในซามูไรที่ไร้เจ้านายหรือโรนินเหล่านั้น อย่างไรก็ตาม ยังคงมีซามูไรที่เป็นข้ารับใช้ของโชกุนโทะกุงะวะวะ และของไดเมียวแคว้นต่าง ๆ แต่ซามูไรเหล่านั้นก็มีจำนวนน้อย พวกโรนินที่มีจำนวนมากมาได้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่อยู่บนพื้นฐานของ คตินิยมซามูไรอย่างเต็มรูปแบบ แต่ในขณะเดียวกัน โรนินเหล่านี้ก็ถูกแยกออกจากสังคม เพราะสังคมในสมัยที่เริ่มเกิดความสงบสุข ย่อมไม่ต้องการนักรบผู้ถืออาวุธอีกต่อไป พวกเขาเหล่านี้จึงกลายเป็นชนชั้นที่สังคมไม่ต้องการ แต่กลับมีบทบาทเป็นผู้รักษาคตินิยมซามูไรแบบเก่าไว้โดยหันมาอุทิศชีวิตให้กับศิลปะการต่อสู้ สมัยนี้จึงเป็นสมัยที่วิถีแห่งดาบเฟื่องฟู มุซุเมะมีชีวิตอยู่ในช่วงเวลาที่ชนชั้นซามูไรเป็นชนชั้นสูงสุด มีอำนาจในการปกครองประเทศ แต่ในความเป็นจริงแล้วการเป็นซามูไรจะไม่มี ความหมายใดเลยถ้าซามูไรผู้นั้นไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดินหรือปราสาท มีโรนินจำนวนมากมาได้หันมาเป็นศิลปิน แต่คนอื่น ๆ เช่น มุซุเมะ กลับดำเนินตามอุดมคติขั้นสูงของการเป็นนักรบ นั่นคือการแสวงหาความรู้แจ้งโดยอาศัยวิถีแห่งดาบ ที่เรียกว่า *เค็นโด (剣道)* ในสังคมสมัยนี้จึงมีการต่อสู้เพื่อ

²⁵ สุวินัย ภรณวลัย, *มุซาชิ ฉบับทำพระจันทร์*, หน้า 585.

²⁶ Yoshikawa Eiji, *Musashi*, p. xi.

²⁷ *Ibid.*, p. xi- xii.

แก้แค้น และการประลองฝีมือเกิดขึ้นเป็นเรื่องปกติ และยังมีสำนักดาบเกิดขึ้นมากมาย²⁸ ความเปลี่ยนแปลงของสังคมดังกล่าวมาแล้วสามารถอธิบายถึงความตั้งใจของ มุซะชิที่จะดำเนินตามวิถีทางแห่งดาบได้ ดังข้อความที่แสดงความคิดของมุซะชิที่ตั้งใจจะอาศัยวิถีแห่งดาบในการแสวงหาความยิ่งใหญ่ให้กับชีวิต

For Musashi, the important thing from now on would be his sword and the society around him, his swordsmanship as it related to existing as a human being. In a moment of insight, he was satisfied that he had found the link between the martial arts and his own visions of greatness.²⁹

การที่ผู้ประพันธ์ให้เหตุผลในการกระทำของตัวละครเช่นนี้ ทำให้ผู้อ่านได้ทราบถึงเหตุผลหรือแรงจูงใจในการกระทำของมุซะชิในการเลือกทางเดินของชีวิต ในนวนิยายเอะอิจิกำหนดให้มุซะชิเป็นผู้อธิบายอิทธิพลของสังคมที่มีผลต่อการเลือกวิถีทางของตน รวมทั้งความรู้สึกนึกคิดและความตั้งใจของมุซะชิต่อวิถีแห่งดาบ สิ่งนี้ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความคิดความรู้สึกของมุซะชิได้เป็นอย่างดี ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับความตั้งใจของผู้ประพันธ์ที่ต้องการแตงนวนิยายเรื่องนี้เพื่อให้คนญี่ปุ่นรู้จักมุซะชิผู้มีตัวตนจริงในประวัติศาสตร์มากขึ้น

เนื่องจากแก่นเรื่องของนวนิยายเรื่องนี้ คือ การแสวงหาสัจธรรมตามวิถีซามูไรของมุซะชิ ดังนั้น ฉากที่นับว่าสำคัญมากฉากหนึ่งในนวนิยาย คือ ตอนที่มุซะชิได้ค้นพบหลักสัจธรรมที่เขาแสวงหามาโดยตลอดจากคำแนะนำของอาจารย์กูโด (具同) พระเซ็นที่เคยเป็นอาจารย์ของมุซะชิ ผู้ประพันธ์บรรยายถึงฉากที่มุซะชิได้รับรู้ถึงความหมายของสัจธรรม ที่พระเซ็นกูโดได้แสดงแก่มุซะชิ ด้วยการใช้กิ่งไม้ขีดเป็นรูปวงกลมล้อมรอบตัวมุซะชิ การบรรยายฉากนี้ยังแสดงถึงความเข้าใจอย่างลึกซึ้งของเอะอิจิในเรื่องพุทธศาสนานิกายเซ็นอีกด้วย ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึงต่อไปในบทที่ 4 ว่าด้วยการแสวงหาสัจธรรมของมุซะชิ

ในตอนปิดเรื่อง ซึ่งถือเป็นจุดไคลแมกซ์หรือจุดวิกฤตของนวนิยาย เป็นการนำเอาเหตุการณ์การประลองฝีมือครั้งสำคัญที่สุดในชีวิตของมุซะชิ ผู้มีตัวตนจริงในประวัติศาสตร์มาเป็นฉากสำคัญของเรื่อง นวนิยายจบลงด้วยฉากที่มุซะชิสามารถเอาชนะ ชะชะกิ โคะจิโร ได้ในการ

²⁸ Victor Harris, "Japan during Musashi's Lifetime," 1996. [Online] Available from: <http://www.samurai.com/5rings/transintro/japan.html> [25 January, 2005.]

²⁹ Yoshikawa Eiji, *Musashi*, p. 131.

ต่อสู้ประลองฝีมือกันที่เกาะฟุนะ (船島) เกาะเล็ก ๆ ในเกาะคิวชู จากการต่อสู้นี้เป็นที่รู้จักดีของคนญี่ปุ่นทั่วไป เนื่องจากเป็นฉากมีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นฉากที่ปมขัดแย้งของเรื่องถึงจุดวิกฤตหรือจุดที่มีความเครียดสูงสุด ซึ่งจะเหมือนกันทั้งในนวนิยายของเอะอิชิเอง ในภาพยนตร์ ในบทละครสมัยเอโดะ หรือแม้แต่ในตำนานของมุซาชิที่มีมาแต่เดิม การต่อสู้ระหว่างมุซาชิกับโคะจิโรในนวนิยายเกิดขึ้นในวันที่ 14 เมษายน ค.ศ. 1612 ขณะนั้นมุซาชิมีอายุ 29 ปี และเมื่อนำเหตุการณ์ในนวนิยายมาเปรียบเทียบกับชีวประวัติของมุซาชิ พบว่า วันเดือนปีที่มุซาชิประลองฝีมือกับโคะจิโรนั้นตรงกัน และขณะนั้นมุซาชิก็มีอายุ 29 ปีเช่นกัน³⁰ ในนวนิยาย จะเห็นถึงความสามารถของผู้ประพันธ์ในการบรรยายฉากการประลองดาบอันน่าตื่นเต้นของยอดฝีมือทั้งสองคนที่มีตัวตนจริงทางประวัติศาสตร์

Musashi did the unexpected. Instead of proceeding slowly and cautiously, he strode boldly toward Ganryu, his sword projecting before him, ready to thrust into Ganryu's eyes. The artlessness of this approach brought Ganryu to a halt. He almost lost sight of Musashi.

The wooden sword rose straight in the air. With one great kick, Musashi leapt high, and folding his legs, reduced his six-foot frame to four feet or less.

"Y-a-a-ah! Ganryu's sword screamed through the space above him. The stroke missed, but the tip of the Drying Pole cut through Musashi's headband, which went flying through the air."

Ganryu mistook it for his opponent's head, and a smile flitted briefly across his face. The next instant his skull broke like gravel under the blow of Musashi's sword.

As Ganryu lay where the land met the grass, his face betrayed no consciousness of defeat. Blood streamed from his mouth, but lips formed a smile of triumph.³¹

³⁰ “武藏年表(Musashi's Chronological Table),” 2005. [Online] Available from:

http://www.optic.or.jp/musashi/fr_hajimemi.htm [24 February, 2005.]

³¹ Yoshikawa Eiji, *Musashi*, p. 969.

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเหตุการณ์ในนวนิยายกับชีวประวัติของมุซุชิโตะตลอดทั้งชีวิตของเขาแล้ว พบว่าช่วงเวลาที่มีมุซุชิโตะได้เข้าถึงสัจธรรมหรือความหมายอันลึกซึ้งของการต่อสู้ที่ต่างกัน ในนวนิยาย มุซุชิโตะพบกับสัจธรรมก่อนการประลองกับโคะจิโร แต่ในประวัติศาสตร์ จากหนังสือ *คัมภีร์แห่งห้วงทั้งห้า* มุซุชิโตะ กล่าวว่า เขาได้บรรลุถึงหนทางที่แท้ของเฮะอิโตะ เมื่ออายุล่วงเลยเข้าวัยห้าสิบปี³² และข้อมูลที่ถูกกล่าวถึงชีวิตของมุซุชิโตะก็ได้ระบุว่า หลังจากจากการประลองกับโคะจิโรเมื่ออายุ 29 ปี จนถึงช่วงอายุประมาณ 50 ปี มุซุชิโตะได้กลับมาใช้ชีวิตร่อนเร่พเนจรอีกครั้ง ส่วนใหญ่จะอุทิศเวลาให้กับการฝึกฝนวิชาดาบแก่ลูกศิษย์ และการค้นหาความหมายอันลึกลับของศิลปะการต่อสู้³³ และก่อนที่จะเสียชีวิตในปี ค.ศ. 1645 ในปีเดียวกันนี้มุซุชิโตะได้เขียน *คัมภีร์แห่งห้วงทั้งห้า* ซึ่งหนังสือเล่มนี้ น่าจะเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ถึงสิ่งที่มุซุชิโตะค้นพบ เพราะเนื้อหาของ *คัมภีร์แห่งห้วงทั้งห้า* ได้แสดงถึงความเข้าใจในวิถีแห่งดาบอย่างลึกซึ้งของเขา ดังนั้น มุซุชิโตะจึงน่าจะค้นพบสิ่งที่เขาค้นหาจริงตามที่ได้อ้างไว้ในหนังสือของเขาเอง และช่วงเวลานั้นก็เป็นเวลาในบั้นปลายชีวิตของเขาคือประมาณช่วงอายุ 50 ปี ฉะนั้น จึงไม่ตรงตามช่วงเวลาในนวนิยายที่ผู้ประพันธ์ให้มุซุชิโตะค้นพบสัจธรรมที่ต้องการค้นหาก่อนแล้วจึงประลองฝีมือกับโคะจิโร และสามารถเอาชนะโคะจิโรได้ในตอนจบเรื่อง ซึ่งขณะนั้นมุซุชิโตะเพิ่งมีอายุประมาณ 29 ปี เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลเกี่ยวกับมุซุชิโตะตัวจริงทางประวัติศาสตร์ ระบุว่า แม้ว่ามุซุชิโตะจะได้ศึกษาเกี่ยวกับพุทธศาสนานิกายเซ็น และเซ็นนั้นก็มีอิทธิพลต่อชีวิตและงานเขียนของเขา แต่ไม่ได้มีการระบุอย่างชัดเจนว่า มุซุชิโตะมีมุมมองเกี่ยวกับเซ็นตามความหมายที่แท้จริงของเซ็น หรือเขามองว่าเซ็นเป็นเพียงวิถีทางหนึ่ง ที่นำมาใช้พัฒนาทักษะเกี่ยวกับการฟันดาบเท่านั้น และอาจมีความเป็นไปได้ว่า มุซุชิโตะอาจจะไม่ได้ตระหนักถึงการรู้แจ้งอย่างแท้จริงก็ได้³⁴ นอกจากนี้ จากข้อเขียนของมุซุชิโตะใน *คัมภีร์แห่งห้วงทั้งห้า* มุซุชิโตะก็กล่าวแต่เพียงว่า เขาได้บรรลุถึงหนทางที่แท้ของเฮะอิโตะ ดังนั้น ถ้าหากเป็นเช่นนั้นจริง เหตุการณ์การรู้แจ้งในสัจธรรมของมุซุชิโตะในนวนิยาย ที่ถือ

³² มียาโมโตะ มุซาชิ, *คัมภีร์แห่งห้วงทั้งห้า*, หน้า 49.

³³ G. Cameron Hurst III, "The Real Musashi," 2001. [Online] Available from: http://ejmas.com/jalt/jaltart_Hurst_0101.htm [25 January, 2005.]

³⁴ Mick Yates, "Miyamoto Musashi," 2005. [Online] Available from: <http://www.leader-values.com/Content/detail.asp?ContentDetailID=801> [15 March, 2005.]

“ ในทรรศนะของมุซุชิโตะ เฮะอิโตะ คือ หนทางในการรู้แจ้งเห็นจริง แต่มิใช่ตัวความรู้แจ้ง ในขณะที่การบรรลุธรรมหรือความอิมเอิบหรือความสำเร็จในการทำอะไรก็ตามคือเป้าหมาย เฮะอิโตะ เป็นเพียงหนทางที่จะนำไปสู่เป้าหมายเท่านั้น (มียาโมโตะ มุซาชิ, *คัมภีร์แห่งห้วงทั้งห้า*, หน้า 49.)

เป็นจุดวิกฤตของนวนิยายยังอาจพิจารณาได้ว่า เป็นข้อมูลที่ผู้ประพันธ์สร้างสรรค์ขึ้นเองตามความเข้าใจในพุทธศาสนิกายเซ็นของผู้ประพันธ์

ส่วนเหตุผลที่เอะอิจิผู้ประพันธ์กำหนดให้มุซะมิเข้าถึงสังฆกรรมในช่วงเวลาดังกล่าว อาจเนื่องมาจากสาระสำคัญของเรื่องประการหนึ่งที่ต้องการแสดงให้เห็นว่า การชนะจิตใจของตนเองได้ก่อนเท่านั้นจึงจะสามารถเอาชนะศัตรูภายนอกได้ ซึ่งการชนะจิตใจของตนเองได้ของมุซะมิมาจากการมุ่งมั่นแสวงหาสังฆกรรมโดยไม่ย่อท้อ ผีกฝนละกิเลสในจิตใจจนได้พบกับสังฆกรรม ต่างกับโคะจิโร ที่มุ่งมั่นฝึกฝนฝีมือดาบ แต่ไม่ได้มุ่งมั่นที่จะฝึกฝนขัดเกลาจิตใจของตนเองดังเช่นมุซะมิ การที่มุซะมิชนะในการประลองจึงไม่ใช่แค่ชนะในวิถีดาบ แต่เป็นการชนะในเชิงศีลธรรมหรือวิถีแห่งจิตวิญญาณด้วย คุณสมบัติในด้านศีลธรรมที่เอะอิจิเพิ่มเติมเข้ามาแก่ตัวละครเอกมุซะมิในนวนิยายของเขา ทำให้มุซะมิจากนวนิยายเรื่องนี้ กลายเป็นภาพลักษณ์ของซามูไรในอุดมคติของญี่ปุ่น เนื่องจากเรื่องราวของมุซะมิที่ปรากฏในบทละครก่อนการสร้างสรรค์นวนิยายของเอะอิจิ ไม่มีคุณสมบัติในด้านศีลธรรมที่ดั่งงามของมุซะมิปรากฏอยู่ด้วย มีเพียงความสามารถในวิถีแห่งดาบเท่านั้น³⁵ ดังที่ผู้ประพันธ์อธิบายสาเหตุที่มุซะมิมีชัยเหนือโคะจิโรว่า เป็นเพราะมุซะมิให้ความสำคัญในเรื่องของจิตใจ ขณะที่โคะจิโรสนใจเฉพาะพละกำลังและทักษะในการต่อสู้เท่านั้น

What was it that had enabled Musashi to defeat Kojiro? Skill? The help of the gods? While knowing it was neither of these, Musahi was never able to express a reason in words. Certainly it was something more important than strength or godly providence.

Kojiro had put his confidence in the sword of strength and skill. Musashi trusted in the sword of the spirit. That was the only difference between them.³⁶

3.3.3 ตัวละครที่เป็นบุคคลจริงตามประวัติศาสตร์

ในด้านพัฒนาการของตัวละคร ผู้ประพันธ์กำหนดให้มุซะมิพัฒนาบุคลิกลักษณะนิสัยได้โดยอาศัยคำแนะนำทางด้านจิตวิญญาณจาก ทะกะฮุอัน โซโฮ (沢庵宗彭) พระเซ็นผู้มีชื่อเสียงและมี

³⁵ G. Cameron Hurst III, "Musashi as Legend," 2001. [Online] Available from: http://ejmas.com/jalt/jaltart_Hurst_0101.htm [25 January, 2005.]

³⁶ Yoshikawa Eiji. *Musashi*, p. 970.

ตัวตนจริงทางประวัติศาสตร์³⁷ อีกทั้งยังเป็นทั้งครูและเพื่อนของมุขะฉินเช่นเดียวกับในนวนิยาย ทะกุอันมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น เนื่องจากก่อนหน้านี้ ในสังคมญี่ปุ่นมีวิชาการพื้นดาบ เป็นศิลปะที่แพร่หลายในหมู่ชนกรบ และมีพุทธศาสนิกายเซ็นซึ่งแพร่หลายอยู่ในญี่ปุ่นมานาน แล้วตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 12 และเซ็นก็ได้กลายมาเป็นพื้นฐานทางปรัชญาให้กับศิลปะการต่อสู้หรือวิทยายุทธ์ของญี่ปุ่น โดยเฉพาะวิชาดาบซามูไร ทะกุอันเป็นพระเซ็นญี่ปุ่นรูปแรกที่ประสาน หัวใจของเซ็นเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับหัวใจของดาบ จากงานเขียนของท่านที่ชื่อ *คัมภีร์แห่งจิตของพระผู้ไม่หวั่นไหว* (*The Mysterious Record of Immoveable Wisdom*)³⁸ และผลงานเล่มนี้ของท่านได้มีอิทธิพลต่องานเขียนของทั้งมุขะฉิน และยะงิว มุเนะโนะริครูดาบผู้มีชื่อเสียงแห่งยุคอีกด้วย ดังนั้น การที่ให้พระเซ็นทะกุอันผู้มีบทบาทในการผสมผสานจิตวิญญาณของเซ็นกับดาบให้เป็นหนึ่งเดียวกันดังกล่าว และผู้ที่เป็ทั้งครูและเพื่อนของมุขะฉินผู้มีตัวตนจริงทางประวัติศาสตร์ มาเป็นผู้ชี้แนะทางจิตวิญญาณของมุขะฉินในนวนิยาย จึงนับว่ามีความเหมาะสมอย่างยิ่ง

ผู้ประพันธ์กำหนดให้ตัวละครทะกุอัน ทำหน้าที่เป็นผู้เปลี่ยนแปลงอารมณ์อันมูทะลุคุดันของมุขะฉินให้สงบลง ในขั้นแรก ทะกุอันได้จับมุขะฉินแขวนไว้ที่ต้นไม้เป็นเวลาหลายวันเพื่อเป็นการลงโทษ และอีกครั้งหนึ่งด้วยการขังมุขะฉินไว้ในห้องมืดของปราสาท อิเมะจิ (姫路) เป็นเวลา 3 ปี ในห้องนี้เต็มไปด้วยหนังสืออันมีคุณค่าต่าง ๆ ทั้งในด้านปรัชญาและประวัติศาสตร์ซึ่งช่วยพัฒนาความคิดและจิตใจของมุขะฉิน จนมุขะฉินได้กลายเป็นคนใหม่ที่เข้าใจความหมายและคุณค่าของชีวิต จากนั้น ทะกุอันยังทำหน้าที่เตรียมมุขะฉินสำหรับการค้นหาความหมายของตัวตนอันเป็นเนื้อหาส่วนใหญ่ตลอดทั้งเรื่อง หลังจากนั้นทะกุอันก็ปรากฏตัวขึ้นเป็นระยะ ๆ ในนวนิยายเพื่อทดสอบความก้าวหน้าทางด้านจิตวิญญาณของมุขะฉิน ผู้ประพันธ์ให้รายละเอียดของทะกุอันพระ

³⁷ ทะกุอัน โซโฮ (沢庵宗彭 ค.ศ. 1573-1645) เป็นพระเซ็นผู้มีชื่อเสียงคนหนึ่งในประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่น นอกจากความเข้าใจในสังฆธรรมอย่างลึกซึ้งแล้ว ท่านยังมีความสามารถหลากหลายด้านคือ การเขียนตัวหนังสือ การวาดภาพ บทกวี การแต่งสวน พิธีชงชา และเป็นผู้คิดค้นผักดองที่มีชื่อเดียวกับท่านคือ ทะกุอัน หรือเรียกว่า ทะกุอันทซุเกะ (沢庵付け) นอกจากนี้ ท่านยังได้เขียนคัมภีร์เกี่ยวกับเคล็ดลับวิชาดาบที่ชื่อว่า *ฟูโดจิฉินเมียวโรกุ* (*不動智神妙録 – The Mysterious Record of Immoveable Wisdom*) ซึ่งมีอิทธิพลต่อ *คัมภีร์แห่งห้วงทั้งห้า* ของมุขะฉินอีกด้วย ทะกุอันมีความสัมพันธ์กับคนทุกระดับชั้นในสังคม เป็นทั้งที่ปรึกษาของทั้งโชกุนและจักรพรรดิ และเชื่อว่าทะกุอันน่าจะเป็นทั้งครูและเพื่อนของ ยางิว มุเนะโนะริ รวมทั้ง มิยะโมะโตะมุขะฉิน นักดาบและศิลปินผู้มีชื่อเสียงด้วย (William Scott, "Introduction; *The Unfettered Mind by Takuan Soho*," [Online] Available from: <http://www.american-buddha.com/unfettered.intro.htm> [25 January, 2005.])

³⁸ สุวินัย ภรณวลัย, *มุขาคี ฉบับทำพระจันทร์*, หน้า 528-529.

นิกายเซ็นที่มีบุคคลิกท่าทางภายนอกเป็นที่น่าตลกขบขัน ดังตัวอย่างจากบทสนทนาระหว่างโอะทซุกับโอะกินพีสาวของมุซะมิที่กล่าวถึงทะกุอันว่า เป็นพระเซ็นที่แต่งกายสกปรก และนอนคว่ำที่พื้นเพื่อเฝ้ามองคูหาของตัวเองเล่นมวยปล้ำ

"The itinerant monk who's staying at the temple. You know, the dirty one. You met him one day, with me, remember? He was lying in the sun on his stomach with his head in his hands, staring at the ground. When we asked him what he was doing, he said his lice were having a wrestling match. He said he'd trained them to entertain him."³⁹

แม้ภายนอกจะดูตลกขบขัน แต่ทะกุอันก็แสดงออกถึงจิตวิญญาณอันสูงส่ง สวมกับเป็นตัวละครที่ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้นำทางด้านจิตวิญญาณให้แก่มุซะมิ เห็นได้จากคำพูดของทะกุอันต่อมุซะมิเมื่อมุซะมิถูกแขวนไว้ที่ต้นไม้เพื่อเป็นการลงโทษจากการหลบหนีการจับกุมของทางการ ซึ่งได้สั่งสอนมุซะมิให้รู้จักความหมายที่แท้จริงของความกล้าหาญตามวิถีแห่งซามูไรว่า จะต้องรู้ถึงคุณค่าของชีวิตมนุษย์ และบอกถึงข้อบกพร่องของมุซะมิว่ายังขาดซึ่งความรู้และสติปัญญาอันเป็นสิ่งสำคัญแห่งวิถีซามูไร

... Your conduct up till now gives no evidence that it's anything more than animal courage, the kind that has no respect for human values and life. That's not the kind of courage that makes a samurai.

(...)

... You were born with physical strength and fortitude, but you lack both knowledge and wisdom. While you managed to master a few of more unfortunate features of the Way of Samurai, you made no effort to acquire learning or virtue. People talk about combining the Way of Learning with the Way of Samurai, but when properly combined, they aren't two—they're one. Only one Way, Takezo.⁴⁰

³⁹ Yoshikawa Eiji, *Musashi*, p. 32.

⁴⁰ *Ibid.*, p. 81.

หลังจากที่มุขะฉิมหลบหนีจากการลงโทษครั้งแรกไปได้ ทะกุอันก็จับมุขะฉิมได้อีกครั้ง และลงโทษ โดยขังไว้ในห้องมืดของปราสาทอิเมะจิ เป็นเวลา 3 ปี หลังจากนั้นมุขะฉิมก็ได้กลายเป็นคนใหม่ ทะกุอันให้คำแนะนำแก่มุขะฉิมก่อนที่จะขังไว้ในห้องว่า ให้เขาคิดเสียว่าห้องอันมืดมิดนี้จะเป็น แหล่งปัญญาเพื่อนำไปสู่แสงแห่งความรู้แจ้ง แทนที่จะคิดว่าเป็นห้องมืดที่ใช้เพียงกักขังเพื่อลงโทษ

“Think of this room as your mother’s womb and prepare to be born anew. If you look at it only with your eyes, you will see nothing more than an unlit, closed cell. But look again, more closely. **Look with your mind and think.** This room can be the wellspring of enlightenment, the same fountain of knowledge found and enriched by sage in the past. It’s up to you to decide whether this is to be a chamber of darkness or one of light.”⁴¹

นอกจากพระเซ็นทะกุอันแล้ว ยังมีนิกกัน (日韓) ซึ่งเป็นพระนิกายเซ็นเช่นเดียวกับทะกุอัน ซึ่งน่าจะเป็นตัวละครที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้น โดยให้พระนิกกัน เป็นสมภารของวัดโฮโซอิน (王蔵院) และเป็นเพื่อนของคะกุเซ็นโบ อินเอะอิ (覚禅房胤栄) พระเซ็นผู้มีตัวตนจริงทางประวัติศาสตร์ ผู้เป็นสมภารของวัดโฮโซอิน (宝蔵院) ซึ่งเป็นวัดที่มีชื่อเสียงในเรื่อง ทักษะการใช้หอกในการต่อสู้ หรือ โฮโซอิน ริว โซจุทซุ (宝蔵院流槍術- Hozoin Style of Spear Fighting) และพระอินเอะอิ ผู้นี้เองที่เป็นผู้คิดค้นทักษะดังกล่าว ผู้ประพันธ์ให้พระนิกกันในนวนิยายเรียนทักษะการใช้หอก พร้อมกับพระอินเอะอิในประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ ยังมีผู้ชี้นำทางจิตวิญญาณแก่มุขะฉิมอีกคนหนึ่ง คือ ยะงิว มุเนะโยะฉิม เซะกิฉุชะอิ (柳生宗義石舟斎) ครูดาบของโซกุน เป็นผู้ชี้แนะและทดสอบ ความก้าวหน้าทางด้านจิตวิญญาณของมุขะฉิมด้วย เซะกิฉุชะอิ เป็นผู้มีตัวตนจริงทางประวัติศาสตร์ เป็นครูดาบของโซกุนผู้มีความสามารถเป็นเลิศ ผู้ก่อตั้ง สำนักยะงิว ชินคะเงะริว นิเซะอิ (新陰流 二世 - Yagyū Shinkage School of Swordmanship) ในนวนิยายผู้ประพันธ์ไม่ได้บรรยายถึง รูปร่างหน้าตาของเซะกิฉุชะอิ และมุขะฉิมก็ไม่มีโอกาสได้พบกับเซะกิฉุชะอิ แม้ว่าจะพยายาม ลักเพียงใดก็ตาม เซะกิฉุชะอิจึงเปรียบเสมือนยอดฝีมือผู้มีจิตใจสูงส่งจนแทบไร้อัตราหรือตัวตน หรืออาจจะเทียบได้กับสภาวะที่สูงส่งซึ่งมุขะฉิมยังไม่สามารถที่จะเข้าถึงได้ ในนวนิยาย ผู้อ่านจะ ทราบถึงคุณลักษณะของเซะกิฉุชะอิ ได้ด้วยบทกลอนเพียงบทเดียว แสดงถึงตัวตนของเซะกิฉุ ชะอิผู้มีความสามารถเป็นเลิศ แต่สละแล้วซึ่งเกียรติยศ ชื่อเสียง เงินทอง และคำสรรเสริญใด ๆ

⁴¹ Ibid., p. 96.

ในวันที่มุซุชิบุเกเข้าไปยังปราสาทโคยะงิว เขาได้พบกลอนบทนี้ติดอยู่บนแผ่นป้ายหน้าประตูของกระท่อมอันเป็นที่พำนักของเซะกิอุซะอิ ข้อความของบทกลอนกล่าวแก่ผู้มาเยือน หรืออีกนัยหนึ่งผู้ที่ต้องการจะทำประลองฝีมือกับท่านว่า สถานที่นี้ไร้ซึ่งนักดาบผู้มีฝีมือ⁴² สิ่งที่ท่านจะได้พบมีเพียงเสียงของนกในดงไกลในท้องทุ่งเท่านั้น ฉะนั้น จงอย่าได้ระแวงสงสัยในตัวท่านเลยที่ปิดประตูไม่ต้อนรับ

Be not suspicious, ye scribes,
Of one who likes his castle closed.
No swordsman will you find here,
Only the young nightingales in the fields.⁴³

พัฒนาการของมุซุชิบุเกซึ่งเป็นตัวละครเอก นอกจากด้านจิตวิญญาณแล้ว วิถีแห่งดาบก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีพัฒนาการไปพร้อม ๆ กัน การที่มุซุชิสามารถพัฒนาฝีมือในเชิงดาบได้ จะต้องผ่านการต่อสู้ประลองฝีมือกับคู่ต่อสู้ต่าง ๆ ที่เก่งกาจ เพื่อพิสูจน์ความสามารถในวิถีแห่งดาบของเขา ในนวนิยาย ตัวละครซึ่งเป็นคู่ต่อสู้ที่สำคัญของมุซุชิบุเก นั้น มีทั้งที่เป็นยอดฝีมือผู้มีตัวตนจริงทางประวัติศาสตร์และได้เคยประลองฝีมือกับมุซุชิบุเกมาแล้ว และตัวละครที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้นเอง รายละเอียดเกี่ยวกับตัวละครที่เป็นคู่ต่อสู้ประลองฝีมือของมุซุชิบุเก ทั้งที่มีตัวตนจริงและที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้น มีดังต่อไปนี้

อะริมะ คิเฮะอิ (有馬喜兵衛) ยอดฝีมือจากสำนักฉินโต ริว (新当流) ชำนาญในการดาบและใช้หอกเป็นอาวุธ อะริมะเป็นคู่ต่อสู้คนแรกในชีวิตของมุซุชิบุเก และพ่ายแพ้แก่มุซุชิบุเก การต่อสู้เกิดขึ้นในปี ค.ศ.1596 เมื่อมุซุชิบุเกมีอายุ 13 ปี⁴⁴ เอะอิผู้ประพันธ์บรรยายถึงรายละเอียดของอะริมะ คิเฮะอิ ได้ตรงตามข้อมูลในประวัติศาสตร์ดังกล่าว

ทะคะดะมิมะ อะกิยะมะ (但馬秋山) นักดาบจากจังหวัดทะกะจิมะ (田馬) ต่อสู้กับมุซุชิบุเกในปี ค.ศ. 1599 ซึ่งมุซุชิบุเกมีอายุ 16 ปี ในนวนิยายไม่มีกล่าวถึงคู่ต่อสู้ผู้นี้ แต่ในหนังสือ *คัมภีร์แห่ง*

⁴² หมายถึงถึงลาภยศ เงินทอง และชื่อเสียง (สุวินัย ภรณวลัย, *มุซุชิบุเกกับท่าพระจันทร์*, หน้า 171.)

⁴³ Yoshikawa Eiji, *Musashi*, p. 216.

⁴⁴ Bryan Fullerton, "Concerning the Life of Miyamoto Musashi," 1996. [Online] Available from: http://www.japan-101.com/history/miyamoto_musashi.htm [25 January, 2005.]

⁴⁵ ไม่มีปรากฏในนวนิยาย.

ห้วงทั้งห้า มุขะมิได้กล่าวว่า หลังจากมีชัยชนะเหนืออะริมะ คิเฮะอิ เมื่ออายุ 13 ปีแล้ว ต่อมา เขาได้มีชัยเหนือทะคะมิมะ อะกิยะมะ ซึ่งเป็นนักดาบอีกคนหนึ่งด้วย⁴⁵

โอะกุโซอิน (奥蔵院) เป็นพระเซ็นจากวัดโฮโซอิน ผู้เป็นศิษย์รุ่นที่ 2 ผู้สืบทอด โฮโซอิน ริว โชจุทซุ หรือ ทักชะการใช้หอกในการต่อสู้ ของ คะกุเซ็นโบ อินเอะอิ (覚禅房胤栄) สมภารวัดโฮโซอิน จากหลักฐานบันทึกว่า โอะกุโซอิน น่าจะได้พบและประลองฝีมือกับมุขะมิจริงในปี ค.ศ. 1605 ซึ่งมุขะมิมีอายุ 22 ปี และเป็นฝ่ายพ่ายแพ้แก่มุขะมิ หลังจากการประลอง มุขะมิได้พำนักอยู่ที่วัดโฮโซอินเพื่อเรียนรู้ศิลปะการใช้หอกเป็นอาวุธจากวัดแห่งนี้ เนื่องจากวัดโฮโซอินเป็นวัดที่มีชื่อเสียงในเรื่องศิลปะการใช้หอก มีทั้งศิษย์ซึ่งเป็นพระวัดโฮโซอินเอง และมีผู้ที่เดินทางมาศึกษาทักษะการต่อสู้ดังกล่าวมากมาย ในนวนิยาย ไม่มีตัวละครโอะกุโซอินปรากฏ มีเพียงศิษย์วัดโฮโซอินจากสำนัก โฮโซอินริว ที่ผู้ประพันธ์ให้ภาพว่ามีท่าทีที่หยาบคาย ชอบความรุนแรง ไม่มีการโอนอ่อนผ่อนตาม ศิษย์จากวัดโฮโซอินได้เข้าประลองฝีมือกับมุขะมิ และพ่ายแพ้แก่มุขะมิอีกเช่นเคย นอกจากนี้เอะอิยังกำหนดให้มุขะมิได้ต่อสู้กับกลุ่มพระวัดโฮโซอินอีกครั้ง อันเนื่องมาจากกลยุทธ์ของพระนิกเกันที่ยืมมือของมุขะมิปราบกบฏ โดยให้ฝ่ายของวัดโฮโซอินอยู่ข้างกบฏในครั้งแรก เพื่อล่อฝ่ายกบฏให้มารวมกลุ่มกัน แล้วจึงค่อยช่วยมุขะมิปราบกบฏในภายหลัง

มุโซ กนโนะซุเกะ (夢想権之助) ผู้ชำนาญในการใช้พลอง อาศัยอยู่ที่กรุงเอโดะซึ่งเป็นเมืองหลวงในขณะนั้น การต่อสู้เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1605 ในนวนิยายผู้ประพันธ์กล่าวถึงกนโนะซุเกะว่าเป็นผู้ที่คิดค้นการใช้พลอง โดยอาศัยอยู่ในหมู่บ้านคิโซะ (木曾) กับแม่ที่ชราภาพ ในขณะที่กนโนะซุเกะกำลังประลองกับมุขะมิและกำลังพลาดท่าเสียทีแก่มุขะมิ แม่ของเขาซึ่งได้ยื่นดูการประลองอยู่ด้วยได้ตะโกนเตือนบุตรชายของตน ทำให้กนโนะซุเกะรอดชีวิตจากการประลองมาได้ และสามารถคิดค้นท่าการต่อสู้ได้ใหม่อีกด้วย อย่างไรก็ตาม เขายังคงเป็นฝ่ายพ่ายแพ้แก่มุขะมิ หลังจากการประลอง ผู้ประพันธ์กำหนดให้กนโนะซุเกะกลายเป็นมิตรที่ดีของมุขะมิและสามารถช่วยเหลือมุขะมิในเวลาที่ต้องการได้ ซึ่งแตกต่างจากคู่ต่อสู้คนอื่น ๆ ของมุขะมิที่มีบทบาทเป็นเพียงศัตรูกับมุขะมิเท่านั้น

ฉิมิโตะ บะอิเก็น (宍戸梅軒) จากจังหวัดอิเงะ (伊賀) บะอิเก็นมีอาวุธที่ต่างจากคู่ต่อสู้คนอื่น ๆ คือ เป็นเคียวตอด้วยโซ่ที่มีลูกตุ้มเหล็กตรงปลายอีกด้านหนึ่ง ในบันทึกเกี่ยวกับประวัติการต่อสู้ของมุขะมิ มีชื่อว่า ชิชิโตะโบ (宍戸某) แต่ในนวนิยายเอะอิใช้ชื่อตัวละครผู้นี้ว่า ฉิมิโตะ บะอิเก็น การต่อสู้ระหว่างมุขะมิกับบะอิเก็นเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1605 เมื่อมุขะมิมีอายุ 22 ปี

⁴⁵ มียาโมโต มุซาชิ. *คัมภีร์แห่งห้วงทั้งห้า*, หน้า 48.

โยะมิโอะกะ เซะอิจิริ (吉岡清十郎) หัวหน้าสำนักโยะมิโอะกะ ผู้สืบทอดตำแหน่งหัวหน้าจากบิดา, **โยะมิโอะกะ เด็นมิจิโร (吉岡伝七郎)** น้องชายของเซะอิจิริ, **โยะมิโอะกะ เก็นจิโร (吉岡源次郎)** และ **ศิษย์สำนักโยะมิโอะกะ** ซึ่งมีจำนวนหลายคน การต่อสู้ในประวัติศาสตร์เกิดขึ้นเมื่อมุซะมิอายุ 23 ปี คือในปี ค.ศ. 1606 สำนักโยะมิโอะกะ (吉岡道場) เป็นสำนักดาบที่มีชื่อเสียงของญี่ปุ่น อยู่ในเมืองเกียวโต เป็นสำนักดาบที่สอนวิชาดาบให้แก่โชกุน มุซะมิได้ต่อสู้กับทั้งเซะอิจิริพี่ชายที่เป็นเจ้าสำนัก เด็นมิจิโรน้องชาย และเก็นจิโรทายาทที่ยังเป็นเด็กอยู่ ซึ่งครั้งนี้เป็นเพียงข้ออ้างในการทำ มุซะมิต่อสู้ เพราะการต่อสู้ครั้งสุดท้าย มีศิษย์สำนักโยะมิโอะกะทั้งสำนักรวมตัวกันต่อสู้กับมุซะมิ ข้อมูลในประวัติศาสตร์ดังกล่าวตรงกับข้อมูลในนวนิยาย เพียงแต่จากหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของมุซะมิบางส่วน ระบุว่า มีทายาทอีกคนหนึ่งของเด็นมิจิโร ที่ชื่อว่า **ยูมิจิโร (又七郎)** ได้เข้าร่วมทำประลองกับมุซะมิด้วย ในนวนิยาย ผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้การต่อสู้กับศิษย์สำนักโยะมิโอะกะในครั้งหลังสุดนี้ ขณะที่มุซะมิเพียงคนเดียวถูกรุมล้อมโจมตีด้วยคนจากสำนักดังกล่าวซึ่งมีเป็นจำนวนมาก มุซะมิได้เกิดการต่อสู้ด้วย 2 ดาบโดยไม่รู้ตัว⁴⁶ เนื่องจากมุซะมิตัวจริงนั้นเป็นผู้คิดค้น และก่อตั้งวิถีดาบคู่หรือการต่อสู้โดยใช้ 2 ดาบ ผู้ประพันธ์จึงใช้การต่อสู้กับสำนักโยะมิโอะกะ เป็นเหตุการณ์ที่ทำให้ มุซะมิเกิดการต่อสู้ด้วย 2 ดาบเป็นครั้งแรกโดยไม่รู้ตัวเนื่องจากสถานการณ์บังคับ ส่วนการที่มุซะมิสามารถค้นพบและเข้าใจถึงหลักการใช้ 2 ดาบในการต่อสู้ได้นั้น ผู้ประพันธ์อาศัยเหตุการณ์ที่มุซะมิได้เห็นคนตีกลองในงานเฉลิมฉลองของศาลเจ้า ทำให้มุซะมิได้เข้าใจถึงความสัมพันธ์กับวิถีแห่งดาบว่า การที่คน ๆ หนึ่งตีกลองด้วยสองมือ เพื่อให้เกิดเสียง ๆ หนึ่ง ก็เหมือนกับการที่คน ๆ หนึ่งใช้ทั้งสองมือถือดาบซ้ายขวาเพื่อต่อสู้ มุซะมิในประวัติศาสตร์เป็นผู้คิดค้นวิธีการต่อสู้ด้วย 2 ดาบ และได้จัดตั้งสำนัก **นิโตะริว (二途流)** หรือ **วิถีดาบคู่**

เซะซะกิ โคะจิโร (佐々木小次郎) เป็นคู่ต่อสู้ของมุซะมิที่มีความสามารถและมีชื่อเสียงมาก การต่อสู้เกิดขึ้นที่เกาะกันริว (巖流島) ซึ่งปัจจุบันคือเกาะฟุเนะ (船島) ในปี ค.ศ. 1612 เมื่อมุซะมิมีอายุ 29 ปี เซะซะกิ โคะจิโร เดิมเรียนวิชาจากสำนักดาบของโทะตะ เซะอิเก็น (富田勢源) ผู้ก่อตั้งชูโจริว (中条流 - Chujo Style of Swordmanship) และต่อมาได้เรียนวิชาดาบกับคะเนมะกิ จิซะอิ (鐘巻自斎) จากนั้นโคะจิโรก็ได้คิดค้นหลักวิชาดาบของตนเองที่ชื่อว่า **กันริว (巖流)** อาวุธที่ใช้มีลักษณะพิเศษคือเป็นดาบที่มีขนาดยาวมากกว่า 3 ฉะกุ หรือ 3 เซียะ (ความยาว 1 เซียะ ประมาณ 30.3 เซ็นติเมตร) โคะจิโรเป็นคู่ต่อสู้ที่มีคุณสมบัติบางประการเหมือน

⁴⁶ “武蔵年表,” 2005. [Online] Available from: http://www.optic.or.jp/musashi/fr_hajimemi.htm

มุขะฉิมคือ ทั้งมุขะฉิมและโคะจิโรต่างก็คิดค้นวิถีดาบของตัวเอง ได้เข้ารับราชการเป็นครูดาบแก่ ซามูไรชั้นสูง และได้เดินทางรอนแรมไปในที่ต่าง ๆ เพื่อประลองฝีมือกับคู่ต่อสู้ที่มีชื่อเสียงต่าง ๆ ที่สำคัญทั้งสองคนนี้ ยังไม่เคยพ่ายแพ้แก่ยอดฝีมือผู้ใดมาก่อนก่อนหน้าที่จะมาพบกันในการประลองครั้งนี้⁴⁷ แต่ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของโคะจิโรดังกล่าว ในประวัติศาสตร์ไม่ได้ระบุว่าเขาเป็นซามูไรที่มีฝีมือแต่ไร้ซึ่งคุณธรรม อันเป็นลักษณะนิสัยที่ตรงข้ามกับมุขะฉิม ตามที่ปรากฏในนวนิยายจริงหรือไม่

ในนวนิยาย ผู้ประพันธ์กำหนดให้โคะจิโรเป็นหนุ่มที่แต่งตัวหรูหรา สะพายดาบที่มีความยาวมากถึง 3 เซียะ กับ 1 ชุน (ความยาว 1 ชุน ประมาณ 3.03 เซ็นติเมตร) หรือประมาณ 94 เซ็นติเมตร โคะจิโรในเรื่องมีฐานะเป็นฝ่ายตรงข้ามกับตัวละครเอกมุขะฉิม จึงมีบุคลิกลักษณะนิสัยที่ตรงข้ามกับมุขะฉิมแทบทุกอย่าง กล่าวคือ โคะจิโรจะมีนิสัยชอบความหรูหรา นิยมความก้าวร้าว รุนแรง ปราศจากความเมตตา และนิยามให้ร้ายมุขะฉิมอยู่เสมอ ที่สำคัญผู้ประพันธ์สร้างให้โคะจิโรเป็นฝ่ายตรงข้ามกับมุขะฉิม เป็นผู้ไร้ซึ่งคุณธรรมอันเป็นคุณสมบัติสำคัญของซามูไร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ได้เป็นผู้ที่แสวงหาทางด้านจิตวิญญาณเหมือนดังมุขะฉิม มีเพียงความสามารถในเชิงดาบเท่านั้นที่ใกล้เคียงกับมุขะฉิม ในจากการต่อสู้ที่ปรากฏในนวนิยาย จะเห็นความแตกต่างระหว่างตัวละครทั้งสองฝ่ายได้อย่างชัดเจน คือ โคะจิโรในขณะนั้นมีฐานะเป็นครูดาบที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยกกันดีในชื่อ *กันริว* ซึ่งเป็นชื่อวิถีดาบของโคะจิโร แต่มุขะฉิมกลับเป็นเพียงซามูไรธรรมดาที่พลาดจากการเข้ารับตำแหน่งครูดาบ ส่วนการแต่งกายนั้นโคะจิโรยอมแต่งกายอย่างสวยงามสมเป็นครูดาบ ขณะที่มุขะฉิมเป็นซามูไรพเนจรที่แต่งตัวขมข่อ อาวุธของโคะจิโรก็เป็นดาบที่สวยงามจากฝีมือของช่างทำดาบผู้มีชื่อเสียง แต่อาวุธของมุขะฉิมกลับเป็นเพียงดาบไม้ที่เขาเพิ่งเหลาเอาจากไม้พายที่ไม่ใช้แล้วของเรือที่นั่งมาประลองนั่นเอง และประการสุดท้ายคือมุขะฉิมมาถึงที่ประลองสายขณะที่โคะจิโรมাত্রเวลาที่นัดไว้คือ แดงโงงเช้า ที่เกาะกันริว อย่างไรก็ตาม ผลการประลองปรากฏว่า มุขะฉิมเป็นฝ่ายชนะโคะจิโรได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว⁴⁸

ในชีวิตจริง มุขะฉิมได้ต่อสู้กับคู่ต่อสู้มากมายถึงกว่า 60 ครั้งด้วยกัน เขาได้กล่าวไว้ในหนังสือ *คัมภีร์แห่งห้วงทั้งห้า* ว่าในชีวิตการต่อสู้เขาไม่เคยพ่ายแพ้แก่ศัตรูเลยแม้แต่ครั้งเดียว และแม้ว่าหลังจากการต่อสู้กับโคะจิโรแล้ว มุขะฉิมจะต่อสู้ประลองฝีมือกับคู่ต่อสู้คนอื่น ๆ อีกหลายครั้ง แต่การต่อสู้กับโคะจิโรในครั้งนี้ถือว่าเป็นครั้งสำคัญที่สุด เพราะเป็นการต่อสู้เพื่อฝึกฝีมือดาบครั้ง

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ "Famous Duels," [Online] Available from:

สุดท้ายของเขา⁴⁹ ในนวนิยาย ผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้ฉากที่มุขะมิชนะการต่อสู้โคะจิโรที่เกาะกันริว เป็นฉากจบของนวนิยาย ซึ่งอาจตีความได้ว่า การฝึกฝนในวิถีแห่งดาบของมุขะมิได้มาถึงจุดสิ้นสุดแล้ว โดยที่มุขะมิสามารถบรรลุในวิถีแห่งดาบได้ แต่ก็ยังคงต้องฝึกฝนในวิถีแห่งชีวิตหรือจิตวิญญาณต่อไป

ภาพรวมของตัวละครในนวนิยายที่เป็นคู่ต่อสู้ของมุขะมิ คือ เป็นชาмуไรที่เก่งกาจมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป มีความสามารถในการต่อสู้ด้วยอาวุธต่าง ๆ กันออกไป แต่คู่ต่อสู้เหล่านี้ นอกจากจะมีความสามารถในวิถีแห่งดาบเทียบเท่ามุขะมิไม่ได้แล้ว ส่วนใหญ่แล้วอะอิจิจะให้ภาพตัวละครเหล่านี้ว่ามีนิสัยที่ก้าวร้าว ชอบความรุนแรง ไร้ความเมตตา ซาดซึ่งคุณธรรม อันเป็นสิ่งสำคัญที่ถือเป็นคุณสมบัติของชาмуไร ดังเช่นสำนักโยะมิโอะกะ หรือพระวัดโฮโสะอิน แตกต่างจากมุขะมิ และการที่มุขะมิสามารถเอาชนะคู่ต่อสู้ต่าง ๆ ก็อาจจะมาจากการมีคุณธรรมดังกล่าวด้วย นอกเหนือจากความสามารถในเชิงดาบที่เหนือกว่า แต่แม้ว่ามุขะมิจะสามารถเอาชนะคู่ต่อสู้ที่กล่าวมาแล้วนี้ได้ ทว่าผู้ที่มีคุณธรรมสูงส่งกว่ามุขะมิซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะในด้านจิตวิญญาณแก่มุขะมินั้น มุขะมิกลับรู้สึกพ่ายแพ้ทั้ง ๆ ที่ไม่ได้ต่อสู้ประลองฝีมือกัน เช่น พระทะกุอัน หรือพระนิกกัน หรือ เป็นผู้ที่มีมุขะมิพ่ายแพ้ทั้ง ๆ ที่ไม่เคยมีโอกาสดูพบ ดังเช่น ยะงิว เซะอิกิอุชะอิ

มุขะมิทั้งในประวัติศาสตร์และในนวนิยาย ไม่ได้เป็นนักดาบผู้เป็นเลิศในวิถีแห่งดาบเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่มุขะมิยังเป็นศิลปินที่มีความสามารถหลากหลายสาขา ทั้งการวาดภาพ การเขียนประดิษฐ์อักษร การแกะสลัก งานปั้น และได้สร้างสรรค์ผลงานออกมามากมาย ซึ่งตกทอดมาถึงปัจจุบัน เช่น ภาพวาดตัวเองของมุขะมิ ภาพวาดเกี่ยวกับธรรมชาติ ผู้ประพันธ์จึงให้มุขะมิในนวนิยายมีพัฒนาการในด้านที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม โดยให้ตัวละครที่สร้างขึ้นจากศิลปินผู้มีตัวตนจริงทางประวัติศาสตร์ที่ชื่อว่า ฮนอะมิ โคะเอะทังซุ (本阿弥光悦 ค.ศ. 1558-1637) เป็นผู้ชักนำมุขะมิเข้าสู่วิถีแห่งศิลปะและวัฒนธรรม โคะเอะทังซุ เกิดในกรุงเกียวโต มีชีวิตอยู่ระหว่างปลายสมัยแห่งการสู้รบ กับช่วงต้นสมัยเอโดะอันเป็นสมัยเดียวกับมุขะมิ และมีบทบาทในวงการศิลปะโดยเฉพาะช่วงต้นสมัยเอโดะ โดยมีชื่อเสียงด้านการประดิษฐ์เครื่องเคลือบ (lacquerware) การที่โคะเอะทังซุมีความสนใจในศิลปะหลากหลายด้านทำให้เขาเป็นหนึ่งในศิลปินผู้สามารถสร้างสรรค์ผลงานได้มากที่สุดคนหนึ่งในประวัติศาสตร์ศิลปะของญี่ปุ่น อีกทั้งยังเป็นศิลปินที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากในศิลปะหลายสาขาอีกด้วย นอกจากนี้ โคะเอะทังซุยังได้ร่วมมือกับศิลปินผู้ยิ่งใหญ่อีกคนหนึ่งในการริเริ่มก่อตั้ง **ชุมชนมุขะมิแห่งศิลปะและช่างฝีมือ**

⁴⁹ “武蔵年表,” 2005. [Online] Available from: http://www.optic.or.jp/musashi/fr_hajimeni.htm

(Takagamine) ที่อาศัยอยู่ทางตอนเหนือของเกียวโต อันเป็นการปลูกเร้าโลกแห่งศิลปะของญี่ปุ่นให้มีพลังยิ่งขึ้น⁵⁰ ในนวนิยายเองก็ให้รายละเอียดเกี่ยวกับโคเอะทซุ ที่ตรงตามข้อมูลในประวัติศาสตร์

Koetsu was known as a man of many talents. He painted, excelled as a ceramist and lacquer-maker and was regarded as a connoisseur of art.⁵¹

จากคุณสมบัติของโคเอะทซุซึ่งเป็นศิลปินที่มีความสนใจและมีพรสวรรค์ในศิลปะหลากหลายสาขา จึงอาจนับได้ว่าเป็นศิลปินชื่อดังแห่งต้นสมัยเอโดะ จึงเหมาะสมที่จะเป็นตัวละครผู้ชี้นำมุซะชิ ในนวนิยายเข้าสู่วิถีแห่งศิลปะอย่างยิ่ง การเป็นผู้สนใจในศิลปะแขนงต่าง ๆ ของโคเอะทซุ เช่น การปั้น การวาดภาพ การเขียนประดิษฐ์อักษรให้สวยงาม การลับดาบ พิธีชงชา การดนตรี การแต่งบทกวี ทำให้มุซะชิในนวนิยายซึ่งไม่มีโอกาสได้สัมผัสหรือให้ความสนใจในศิลปะเหล่านี้มาก่อนนอกจากการฟันดาบ ได้ชื่นชมและทำความเข้าใจในความหมายของวิถีแห่งศิลปะ ซึ่งเป็นอีกวิถีหนึ่งนอกเหนือไปจากวิถีแห่งดาบ ในนวนิยาย โคเอะทซุมีโอกาสพบมุซะชิโดยบังเอิญ จึงชักชวนมุซะชิมายังบ้านของตนซึ่งมีผลงานของศิลปินต่าง ๆ มากมาย ทำให้มุซะชิเกิดความประทับใจต่อศิลปะที่ได้พบเห็นเหล่านี้

Touched by the graciousness of the invitation and his host's assurance that no one would take offense if he decided to leave on a moment's notice, Musashi allowed himself to settle down and enjoy the relaxed atmosphere. He was far from bored. The study contained books in Chinese and Japanese, scroll paintings from the Kamakura period, rubbings of calligraphy by ancient Chinese masters and dozens of other things, any one of which Musashi could happily have pored over for a day or so.⁵²

⁵⁰ Angmelvin, "Koetsu S.E. Asian; Distributor of Koetsu Phono Equipment," 2005. [Online]

Available from: <http://home3.pacific.net.sg/~angmelvin/index.htm> [13 March, 2005.]

⁵¹ Yoshikawa Eiji, *Musashi*, p. 388.

⁵² *Ibid.*, p. 438.

โคเอะทซุยังได้อธิบายความหมายของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะให้มุชะมิทราบอีกด้วย เมื่อมุชะมิรู้สึกชื่นชมในผลงานของศิลปินชาวจีน ที่มีภาพวาดซึ่งดูเหมือนเป็นภาพธรรมดา

... "I'm sure no rank amateur could paint the sort of pictures you paint, but I wonder if maybe even I couldn't draw something as simple as this work."

"It's the other way around," Koetsu informed him. "Anybody could learn to paint as well as I, but there is a degree of profundity and spiritual loftiness in Liang-k'ai's painting that cannot be acquired merely by studying art."⁵³

โคเอะทซุที่เป็นบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ มีมิตรสหายที่ล้วนแล้วแต่เป็นบุคคลมีชื่อเสียงในสาขาอาชีพต่าง ๆ ซึ่งนอกจากเพื่อนศิลปินด้วยกันแล้ว โคเอะทซุยังรู้จักคุ้นเคยกับ ชนชั้นสูงในราชสำนัก ซามูไร และพระ⁵⁴ ดังนั้น โคเอะทซุที่กล่าวถึงในนวนิยาย จึงมีมิตรสหายมากมายซึ่งมีทั้งชนชั้นสูงในราชสำนัก ซามูไร พระ และพ่อค้า อันเป็นคุณสมบัติที่ตรงตามข้อเท็จจริงตามประวัติของเขา และบรรดาเพื่อนของโคเอะทซุเหล่านี้ต่างก็เป็นผู้ที่มีชีวิตอยู่ในช่วงสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงจากสังคมแห่งการสู้รบเข้าสู่สมัยแห่งความสงบสุขเช่นกัน เช่น ซามูไรที่เป็นข้าราชการชั้นสูง พระเซ็นทะกุกอน หรือแม้แต่มุชะมิเอง และจากการที่โคเอะทซุมีมิตรสหายมากมายเป็นคนมาจากสาขาอาชีพต่าง ๆ นี้เอง ทำให้โคเอะทซุสามารถชักนำมุชะมิให้ได้รู้จักกับ การแต่งบทกลอน และการดนตรี อันเป็นศิลปะอีกแขนงหนึ่ง โดยอาศัยเหตุการณ์การนัดพบสังสรรค์กันระหว่างโคเอะทซุกับมิตรสหายที่ล้วนเป็นผู้มีชื่อเสียงในสังคม ในตอนที่ชื่อว่า "Elegant people" ซึ่งอยู่ใน ภาคลม (風の巻 - Wind)

จากประวัติของมุชะมิในประวัติศาสตร์ ช่วงเวลาที่มุชะมิเริ่มให้ความสนใจในเรื่องศิลปะคือในช่วงบั้นปลายชีวิต และมุชะมิเองก็ได้สร้างผลงานทางศิลปะไว้หลายอย่างในช่วงเวลานี้เอง ซึ่งมีทั้งภาพวาด งานแกะสลัก บทกวี (แต่ได้หายสาบสูญไป) และงานเขียนที่เป็นผลงานชิ้นเอก คือ โกะริงโนะโอะ หรือ คัมภีร์แห่งห้วงทั้งห้า (五輪書 = The Book of Five Rings) และผลงานส่วนใหญ่ของเขาก็ได้ตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน และจัดอยู่ในกลุ่มของผลงานที่ดีที่สุดของญี่ปุ่น⁵⁵ ซึ่งใช้

⁵³ Ibid., Ibid.

⁵⁴ Cafe de Elle Saito, "京都名刹めぐり その4 光悦寺." 2005. [Online] Available from: <http://www.elle-saito.co.jp/cgi-bin/pbbs/photob0.cgi?mode=disp&no=701> [13 March, 2005.]

⁵⁵ Kenneth Leung, "Miyamoto Musashi," 1997. [Online] Available from: <http://www.geocities.com/Colosseum/1705htm>. [24 May, 2002.]

เป็นสิ่งยืนยันถึงความสามารถของมุซะชิในด้านศิลปะได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ในนวนิยาย ผู้ประพันธ์กลับกำหนดให้มุซะชิมีความสนใจในด้านศิลปะจากการชักนำของโคเอะทซุในช่วงเวลา หลังจากที่มีมุซะชิต่อสู้กับสำนักโยะมิโอะกะและได้รับชัยชนะแล้ว ซึ่งขณะนั้นมุซะชิมีอายุเพียง 23 ปีเท่านั้น ดังนั้น ช่วงเวลาที่มุซะชิเข้าสู่กระแสแห่งศิลปะจึงไม่ตรงตามข้อเท็จจริงตามประวัติ มุซะชิ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะเหตุผลในการประพันธ์ที่ผู้ประพันธ์ประสงค์จะแสดงถึงให้เห็นถึงความสนใจในศาสตร์อันหลากหลายของมุซะชิ นอกเหนือจากวิถีแห่งดาบซึ่งเป็นด้านยุทธศาสตร์ ในนวนิยาย มีตอนที่มุซะชิได้มีโอกาสสร้างผลงานศิลปะ คือ รูปแกะสลักพระโพธิสัตว์ (cannon) และภาพวาดเกี่ยวกับภูมิทัศน์ (landscape) ผลงานของมุซะชิในเรื่องได้แสดงออกถึงจิตใจที่งดงามของเขา อีกทั้งยังเป็นที่ชื่นชมแก่ผู้พบเห็นเป็นอย่างมาก ดังเช่น ในตอนที่มุซะชิถูกปฏิเสธจากการเข้ารับราชการ เนื่องจากถูกใส่ร้าย ชะกะอิ ทะตะคะทซุ ซามูไรซึ่งเป็นขุนนางชั้นสูง จึงให้มุซะชิวาดรูปที่แสดงออกถึงความจริงใจของมุซะชิเพื่อแก้ข้อกล่าวหา เมื่อมุซะชิวาดภาพเสร็จแล้ว ทำให้ซามูไรผู้นี้ทราบดีว่า จิตใจของมุซะชิ นั้นสูงส่งเพียงใด

Sakai Tadakatsu returned to the waiting room and sat for some time gazing at the still damp painting. The picture was of Musashino Plain. In the middle, appearing very large, was the rising sun. This, symbolizing Musashi's confidence in his own integrity, was vermilion. The rest of the work was executed in ink to capture the feeling of autumn on the plain.

Tadakatsu said to himself, "We've lost a tiger to the wilds."⁵⁶

มุซะชิตัวละครในประวัติศาสตร์ พัฒนาศิลปะการต่อสู้โดยอาศัยคำแนะนำทางด้านจิตวิญญาณจากทะกะอั้น พัฒนาการพัฒนาการฟันดาบ โดยอาศัยการต่อสู้ประลองฝีมือกับคู่ต่อสู้ต่าง ๆ ที่มีเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาในเรื่องที่เกี่ยวกับศิลปะวัฒนธรรมโดยมี ฮนอะมิ โคเอะทซุ นำพามุซะชิเข้าสู่วิถีแห่งศิลปะ ในนวนิยาย พัฒนาการของตัวละครเอกในแต่ละด้าน ผู้ประพันธ์ได้อาศัยตัวละครผู้มีตัวตนจริงทางประวัติศาสตร์ ทั้งผู้ที่เป็นคู่ต่อสู้สำคัญ ๆ ของมุซะชิ พระเซ็น ทะกะอั้น และโคเอะทซุ ทำหน้าที่นำพาและทดสอบมุซะชิในวิถีทางนั้น ๆ จนมุซะชิสามารถพัฒนาศักยภาพจนเป็นเลิศในทั้งสามหนทางเช่นเดียวกับในประวัติศาสตร์

⁵⁶ Yoshikawa Eiji. *Musashi*, p. 840.

3.3.4 ตัวละครที่สร้างจากจินตนาการ

นอกจากตัวละครที่สร้างขึ้นจากผู้ที่เคยมีตัวตนจริงในประวัติศาสตร์แล้ว ยังมีตัวละครที่สำคัญซึ่งสร้างขึ้นจากจินตนาการของอะอิจิผู้ประพันธ์ แม้จะไม่มีผลในด้านพัฒนาการของตัวละครโดยตรงเหมือนดังตัวละครที่มีตัวตนจริงในประวัติศาสตร์ดังกล่าวมาแล้ว แต่ตัวละครเหล่านี้ผู้ประพันธ์ได้สร้างขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน คือ เพื่อเป็นคู่เปรียบเทียบเพื่อตัวละครเอกมุชะมิ ในนวนิยายมีความโดดเด่นขึ้น ตัวละครดังกล่าวคือ *มะตะสะจิ* (又ノ) ผู้ประพันธ์กำหนดให้มะตะสะจิมีคุณลักษณะที่ตรงข้ามกับมุชะมิทั้งรูปลักษณ์ภายนอกและลักษณะนิสัย โดยที่มุชะมิจะแสดงออกถึงภาพของชามูไรในอุดมคติอันเป็นลักษณะในด้านบวก ในขณะที่มะตะสะจิจะเป็นไปในทางตรงกันข้ามซึ่งเป็นลักษณะในด้านลบ ตัวละครมะตะสะจิในนวนิยายเป็นเพื่อนสนิทตั้งแต่วัยเด็กของมุชะมิ ทั้งสองได้เข้าร่วมรบในสงครามเซอิกันซะระและหนีตายออกจากสมรภูมिरบด้วยกัน แต่หลังจากที่ทั้งมุชะมิและมะตะสะจิได้พบกับนางโอะโค (*お甲*) และอะเกะมิ (*朱美*) ชะตาชีวิตของมุชะมิและมะตะสะจิได้แตกต่างกันไปอย่างสิ้นเชิง ตลอดทั้งเรื่องของนวนิยายจะเห็นภาพความแตกต่างระหว่างมุชะมิและมะตะสะจิได้อย่างชัดเจนตั้งแต่เริ่มเรื่องจนกระทั่งตอนจบ มุชะมิแสดงออกถึงความกล้าหาญและเข้มแข็งเมื่อหนีตายจากสงคราม ในขณะที่มะตะสะจิกลับแสดงออกถึงความขี้ลาดและอ่อนแอ มุชะมิตั้งใจดำเนินชีวิตไปตามวิถีแห่งชามูไร แต่มะตะสะจิกลับเป็นคนตกงานและติดเหล้า มุชะมิมีผู้มาทาบพามาให้เข้ารับราชการเป็นชามูไร แต่มะตะสะจิกลับใช้เงินซื้อตำแหน่งแต่ไม่สำเร็จเพราะถูกแก๊งค์มุดันหลอกกลวง และความแตกต่างที่สำคัญระหว่างตัวละครทั้งสอง คือ เรื่องผู้หญิง กล่าวคือ มะตะสะจิมักต้องเสียนาคตเพราะผู้หญิง ตั้งแต่ครั้งแรกที่พบกับนางโอะโค ซึ่งทำให้เขาต้องกลายเป็นคนล้มเหลวให้ภรรยาหาเลี้ยง หรือเมื่อมาคบหาอยู่กับอะเกะมิบุตรสาวของโอะโค มะตะสะจิก็กเข้าไปพัวพันกับการลอบสังหารโชกุน และแม้เมื่อมะตะสะจิได้บวชเป็นพระเพื่อต้องการแสวงหาสัจธรรมแล้ว กลับต้องสึกเพราะทราบว่าได้มีบุตรกับอะเกะมิ ชีวิตของมะตะสะจิที่ต้องตกต่ำเพราะมีความเกี่ยวข้องกับผู้หญิงแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับชีวิตของมุชะมิที่มักจะเป็นที่ต้องการของผู้หญิง ไม่ว่าจะเป็น โอะโค อะเกะมิ โอะทซุ และตัวละครหญิงอื่น ๆ ในเรื่อง อย่างไรก็ตาม มุชะมิได้ปฏิเสธที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงทุกคน แม้กระทั่งผู้หญิงที่เขารักอย่างโอะทซุ มุชะมิก็ไม่ต้องการที่จะร่วมชีวิตด้วย กลับเลือกวิถีแห่งดาบในการดำเนินชีวิตต่อไป

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของมุขะมิตัวจริง จะเห็นได้ว่า แทบจะไม่มีการกล่าวถึงชื่อหรือเรื่องราวของผู้หญิงที่มีความเกี่ยวข้องกับมุขะมิในฐานะคู่รักหรือเรื่องชู้สาวแต่อย่างใด⁵⁷ จะมีก็แต่เพียงชื่อและเรื่องราวของ แม่ แม่เลี้ยง และพี่สาวของมุขะมิเท่านั้น เมื่อในชีวิตจริงของมุขะมิไม่ค่อยมีผู้หญิงมาเกี่ยวข้องเท่าใดนัก ดังนั้น ในนวนิยาย ตัวละครที่เป็นผู้หญิงส่วนใหญ่จึงมาจากจินตนาการของผู้ประพันธ์ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็น โอะทซุ (*お通*) โอะโค (*お甲*) อะเกะมิ (*朱美*) และโอะซุจิ (*お杉*)

โอะทซุนั้นเดิมทีเป็นคู่หมั้นของมะตะสะจิ แต่เมื่อถูกมะตะสะจิปฏิเสธเพราะเขาหนีตามโอะโคไป ทำให้โอะทซุเปลี่ยนไปมอบความรักให้มุขะมิ แม้ว่ามุขะมิจะรักโอะทซุเช่นกัน แต่ก็ปฏิเสธที่จะรับนางเป็นภรรยาและใช้ชีวิตร่วมกัน ในเนื้อเรื่องโอะทซุพยายามที่จะติดตามมุขะมิเพื่อที่จะได้อยู่กับเขา แม้ในตอนจบจะได้พบกัน แต่มุขะมิลกลับเลือกวิถีแห่งดาบแทนที่จะเลือกความรัก โอะทซุจึงถือว่าเป็นตัวละครตัวหนึ่งที่สร้างอุปสรรคให้แก่มุขะมิตัวละครเอก ที่ต้องการจะดำเนินชีวิตตามวิถีซามูไร

ส่วนโอะโคหญิงหม้าย และอะเกะมิบุตรสาวของนางก็เป็นตัวละครหญิงที่สร้างอุปสรรคให้แก่วิถีซามูไรของมุขะมิเช่นกัน นางอะโคและบุตรสาวนั้นมีความสนใจในตัว มุขะมิตั้งแต่มุขะมิและมะตะสะจินี้ตายจากสงคราม ซึ่งเป็นเนื้อเรื่องในตอนต้นของนวนิยาย อย่างไรก็ตาม มุขะมิได้ปฏิเสธที่จะมีความสัมพันธ์ใด ๆ กับคนทั้งสอง ต่างกับมะตะสะจิที่หนีตามนางโอะโคพร้อมด้วยอะเกะมิไปอยู่กินกันฉันสามีภรรยา ทำให้ชะตาชีวิตของเขาต้องแตกต่างจาก มุขะมิอย่างสิ้นเชิงซึ่งมีส่วนมาจากผู้หญิงดังกล่าวมาแล้ว แม้ว่ามุขะมิจะไม่ได้มีความรักให้คนทั้งสองดังเช่นโอะทซุก็ตาม แต่ก็นับว่าตัวละครทั้งสองนี้ทำหน้าที่ในนวนิยายเช่นเดียวกับโอะทซุ คือเป็นอุปสรรคขัดขวางวิถีแห่งซามูไรของมุขะมิ

⁵⁷ มีข้อมูลจากตำนานของมุขะมิที่บรรยายว่า เมื่อมุขะมิเดินทางมาถึง นะกะเซ็นโด (中仙道) ในเวลานี้ มุขะมิใกล้ที่จะบรรลุถึงขั้นสุดยอดแห่งวิชาดาบแล้ว แต่กลับมีเหตุให้เขาต้องเข้าไปข้องเกี่ยวกับผู้หญิงคนหนึ่งตามตำนานกล่าวว่า มุขะมิต้องทรมานทวยหาที่จะต้องเลือกระหว่าง ความบริสุทธิ์ในวิถีแห่งดาบ กับความรักที่มีต่อผู้หญิง เชื่อกันว่า ทั้งสองไม่สามารถที่จะตกลงกันได้ หนุ่มสาวทั้งคู่ได้ตั้งแคมป์ใกล้ ๆ น้ำตกสองน้ำตก และขณะที่มุขะมิกำลังจะบรรลุถึงความเข้าใจในวิถีแห่งดาบ ในช่วงเวลานั้น ความต้องการทางเพศได้เข้ามาครอบงำคนทั้งสอง ซึ่งถ้าหากมุขะมิยอมแพ้แก่ความต้องการนี้ ก็จะไม่สามารถบรรลุถึงความเข้าใจในวิถีแห่งดาบในขั้นที่สูงขึ้นไปได้ ดังนั้นในวินาทีสุดท้าย หญิงผู้นั้นจึงออกไปที่น้ำตกหญิง ส่วนมุขะมิเองก็ได้ไปนั่งที่ได้น้ำตกชาย ทั้งนี้เพื่อดับความต้องการทางเพศที่เกิดขึ้นกับคนทั้งสอง (Thomas A. Stanley and R.T.A. Irving, "Miyamoto Musashi," 2000. [Online] Available from: <http://hkuhist2.hku.hk/nakasendo/miyamoto.htm> [25 January, 2005.])

นอกจากนี้ยังมีตัวละครหญิงที่สำคัญอีกคนหนึ่ง คือ นางโอะซุจิ แม่ของมะตะสะยะจิเพื่อนสนิทของมุซะมิ โอะซุจิมีความโกรธแค้นมุซะมิที่ชักนำลูกชายของนางเข้าสู่สงครามและพาโอะทซุคูหมั้นของมะตะสะยะจิหนีไปจากหมู่บ้าน นางจึงตั้งใจที่จะออกติดตามหาตัวมุซะมิและฆ่าเขาเพื่อแก้ชื่อเสียงของวงศ์ตระกูลกลับคืนมา ดังนั้น ตลอดทั้งเรื่องของนวนิยาย บทบาทของนางโอะซุจิจึงทำหน้าที่เป็นผู้ที่ออกไล่ล่าเพื่อเอาชีวิตมุซะมิ แต่เนื่องจากนางอายุมากแล้ว แม้เมื่อพบกับมุซะมิ นางจึงไม่สามารถทำอะไร มุซะมิได้มากนัก และมุซะมิเองก็ไม่ได้ตั้งใจโกรธแค้นนาง อย่างไรก็ตาม แม้เอาชนะด้วยกำลังไม่ได้ นางโอะซุจิจึงเข้าข้างฝ่าย โคะจิโรซึ่งถือเป็นฝ่ายตรงข้ามกับมุซะมิ และหาทางปล่อยข่าวลือเพื่อทำลายชื่อเสียงของมุซะมิ จนทำให้มุซะมิพลาดโอกาสที่จะเข้ารับราชการ นางโอะซุจิจึงเป็นตัวละครอีกคนหนึ่งที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการดำเนินไปสู่วิถีซามูไรของมุซะมิ เหมือนดังเช่นตัวละครหญิงอื่น ๆ คือ โอะทซุ โอะโค และอะเกะมิ

ตัวละครที่ปรากฏในนวนิยายทั้งที่มาจากผู้มีตัวตนจริงทางประวัติศาสตร์ และตัวละครที่ผู้ประพันธ์สร้างสรรค์ขึ้นเองนั้นมีบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันไป ตัวละครซึ่งเคยมีตัวตนจริงทางประวัติศาสตร์มีส่วนสำคัญต่อพัฒนาการของตัวละครเอกในด้านต่าง ๆ คือ ตัวละครซึ่งเป็นคู่ต่อสู้ของมุซะมิช่วยให้มุซะมิสามารถพัฒนาในด้านทักษะการต่อสู้ พระเซ็นทะเกอัน พระนิกกัน พระกุโด และเซะกิฉุซะอิ ช่วยชี้แนะในด้านจิตวิญญาณ และโคะเอะทซุซึลปินผู้ชักนำให้มุซะมิรู้จักและเริ่มสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะสาขาต่าง ๆ ส่วนตัวละครที่มาจากจินตนาการของผู้ประพันธ์นั้นมี มะตะสะยะจิเป็นคู่เปรียบเทียบให้มุซะมิตัวละครเอกมีความโดดเด่นขึ้น และตัวละครที่เป็นผู้หญิง ไม่ว่าจะเป็นโอะทซุ โอะโค อะเกะมิ และโอะซุจิ ล้วนมีบทบาทหน้าที่เป็นอุปสรรคมาขัดขวางและทดสอบมุซะมิในวิถีแห่งซามูไรหรือวิถีแห่งดาบ และมุซะมิก็สามารถผ่านพ้นอุปสรรคเหล่านี้มาได้ และมีพัฒนาการ สามารถบรรลุถึงความสุดยอดในด้านทักษะการต่อสู้ จิตวิญญาณ และศิลปะได้

3.3.5 เหตุการณ์และสถานที่ในประวัติศาสตร์

นวนิยายเรื่องมุซะมิ นอกจากจะแต่งขึ้นโดยการนำเรื่องราวของบุคคลผู้มีตัวตนจริงทางประวัติศาสตร์คือมุซะมิ และบุคคลอื่น ๆ ซึ่งกลายมาเป็นตัวละครหลักที่มีบทบาทสำคัญเป็นผู้ชี้นำมุซะมิในด้านต่าง ๆ แล้ว เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในเรื่อง คือ สงครามเซะกิงะซะวะซึ่งผู้ประพันธ์นำมาใช้เป็นต้นกำเนิดแห่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นแก่ตัวละครเอกนั้น ก็เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในประวัติศาสตร์ อีกทั้งยังมีวันเดือนปีที่ตรงตามข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ทั้งสิ้น นอกจากนี้ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมสมัยมุซะมิ จากสังคมแห่งการสู้รบเปลี่ยนไปเป็นสังคมแห่งความสงบสุข ผู้ประพันธ์ก็ได้บรรยายไว้ในนวนิยายอีกด้วย ซึ่งเป็นการนำข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจริงใน

ประวัติศาสตร์มาประกอบในนวนิยายอีกเช่นกัน นอกจากตัวละครและเหตุการณ์แล้ว จากและสถานที่ที่ปรากฏในนวนิยายก็ล้วนแล้วแต่เป็นสถานที่ที่มีอยู่จริงในญี่ปุ่นสมัยนั้น ไม่ว่าจะเป็นปราสาทอิเมะจิ ของโตเมียวที่มุซะมิในนวนิยายถูกพระเจ้านทะกุอันลงโทษขังไว้เป็นเวลา 3 ปี ก็เป็นสถานที่ที่มีอยู่จริง และในปัจจุบันปราสาทแห่งนี้ได้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของญี่ปุ่นอีกด้วย หรือแม้แต่ น้ำตกหญิง น้ำตกชาย ที่มุซะมิและโอะทซุได้เดินทางผ่าน ก็เป็นน้ำตกที่มีอยู่จริงในญี่ปุ่น⁵⁸ ส่วนวัดในพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึงในนวนิยาย เช่น วัดโฮโงอินซึ่งเป็นวัดที่มีชื่อเสียงในศิลปะการต่อสู้ ก็เป็นวัดที่มีอยู่จริง และมีชื่อเสียงในเรื่องการต่อสู้แม้ในปัจจุบัน⁵⁹ สถานที่ที่สำคัญในนวนิยายอีกแห่งหนึ่งศาลเจ้าอะระมะกิ (Aramaki Shrine) อันเป็นสถานที่ที่มุซะมิในนวนิยายได้เห็นคนตีกลองด้วยการใช้สองมือ ซึ่งสร้างแรงบันดาลใจแก่มุซะมิให้สามารถคิดค้น *วักดาบคู่* หรือ *นิตินอิจิ ริว* ก็เป็นศาลเจ้าที่มีอยู่จริง ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า ซะโนะโมะ (Sanomo)⁶⁰ จากข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ที่ปรากฏในนวนิยายที่กล่าวมา อาจสรุปได้ว่า ผู้ประพันธ์ล้วนใช้สถานที่ที่มีอยู่จริงมาใช้แต่งนวนิยายทั้งสิ้น และสถานที่โดยส่วนใหญ่ก็ล้วนเป็นสถานที่ที่มุซะมิในประวัติศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับตัวทั้งสิ้น จึงกล่าวได้ว่านวนิยายเรื่องมุซะมิเป็นนวนิยายที่แสดงถึงสภาพสังคม สภาพแวดล้อม และผู้คนในต้นสมัยโทะกุงะวะ ซึ่งเป็นสมัยที่มีการปกครองแบบศักดินาสวามิภักดิ์ได้เป็นอย่างดี และผู้อ่านสามารถเข้าใจถึงสภาพทางสังคม และวัฒนธรรมจากนวนิยายที่เพียบพร้อมไปด้วยข้อมูลทางประวัติศาสตร์ดังเช่นเรื่อง *มุซะมิ* เรื่องนี้ได้

การศึกษานวนิยายหลังวรรณกรรมและบริบททางสังคมและประวัติศาสตร์ นำไปสู่การพิจารณาการสร้างสรรคนวนิยาย *มุซะมิ* ในฐานะที่เป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ อันมาจากการเลือกใช้ข้อมูลจริงตามประวัติศาสตร์ทั้งที่เกี่ยวกับ บุคคล สถานที่ และเวลา ที่ผู้ประพันธ์ได้นำมาผสมผสานกับกลวิธีการประพันธ์จนเกิดเป็นนวนิยายที่สะท้อนภาพของซามูไร สังคม และศิลปวัฒนธรรมญี่ปุ่นในสมัยโชกุนโทะกุงะวะได้อย่างชัดเจน ซึ่งล้วนเป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับสังคมและประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตาม คุณค่าที่สำคัญอีกประการหนึ่งของนวนิยายเรื่องนี้คือ การแสดงถึงคตินิยมซามูไรของมุซะมิซึ่งเป็นตัวละครเอก ดังนั้น การพิจารณา

⁵⁸ Thomas A. Stanley and R.T.A. Irving, "Miyamoto Musashi," 2000. [Online] Available from: <http://hkuhist2.hku.hk/nakasendo/miyamoto.htm> [25 January, 2005.]

⁵⁹ "武藏年表," 2005. [Online] Available from: http://www.optic.or.jp/musashi/fr_hajimeni.htm [24 February, 2005.]

⁶⁰ "Miyamoto Musashi," [Online] Available from: [http://www.harenet.ne.jp/ohara/musashi\(E\).htm](http://www.harenet.ne.jp/ohara/musashi(E).htm) [25 January, 2005.]

เปรียบเทียบถึงวิถีปฏิบัติของมุขะณิตตามคตินิยมชามูไร กับคตินิยมชามูไรที่มีกล่าวถึงในบทที่ 4 จะทำให้เข้าใจถึงวิถีปฏิบัติของมุขะณิตที่ผู้ประพันธ์กำหนดให้เป็นไปตามคตินิยมชามูไร และแตกต่างกันไป จากคตินิยมดังกล่าว ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้มุขะณิตกลายเป็นยอดชามูไรผู้แสวงหาสัจธรรม



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย